

2016

Εαρινή Έκθεση

**Δημοσιονομικό
Συμβούλιο**

Μάιος 2016

Δημοσιονομικό Συμβούλιο

Λεωφόρος Στροβόλου 53

Κτήριο Victory

2018 Στρόβολος, Λευκωσία

Ιστοσελίδα: www.fiscalcouncil.gov.cy

Τηλ.: 22606627, Φαξ: 22606656

Περιεχόμενα

	Σελίδα
Σύνοψη	3
1. Δημοσιονομικοί κίνδυνοι	4
2. Δημοσιονομικοί κανόνες και ανώτατα όρια	14
3. Μακροοικονομικές προβλέψεις	17
4. Ανώτατα όρια και μέτρα πολιτικής	25
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	31

Ετοιμασία και Έγκριση της Έκθεσης

Η Έκθεση εγκρίθηκε ομόφωνα από το Δημοσιονομικό Συμβούλιο, την Παρασκευή 13 Μαΐου 2016. Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο αναγνωρίζει τη συνεισφορά της Γραμματείας στην ετοιμασία της Έκθεσης.

Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο

Δημήτρης Γεωργιάδης
Πρόεδρος

Μάριος Ζαχαριάδης
Μέλος

Άλκης Λοϊζίδης
Μέλος

Η Γραμματεία

Δαμιανός Δαμιανού και Φρόσω Μανωλούδη

Σύνοψη

Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο (Συμβούλιο), όπως επισημαίνεται στην Έκθεση, κρίνει ότι η μέχρι σήμερα δημοσιονομική προσαρμογή και οι προβλέψεις για την πορεία του δημοσιονομικού ισοζυγίου και του δημόσιου χρέους αποτελούν ικανοποιητική πρόοδο, ως προς την τήρηση των δημοσιονομικών κανόνων του εθνικού και ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου.

Ωστόσο, καταγράφει την ανησυχία του για τη μεταρρυθμιστική κόπωση που παρατηρείται. Η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων, η έξοδος από το Πρόγραμμα Οικονομικής Προσαρμογής (ΠΟΠ) και η προεκλογική περίοδος, αποτελούν τους βασικότερους παράγοντες που συντελούν στην πιο πάνω αρνητική εξέλιξη.

Γι' αυτό το Συμβούλιο κρίνει σκόπιμο να αναδείξει τους κινδύνους που πιθανόν να ανατρέψουν τη μέχρι τώρα θετική πορεία, θέτοντας την Κυπριακή οικονομία και τα δημόσια οικονομικά ενώπιον νέων προκλήσεων, οι κυριότερες των οποίων είναι:

- Η **αύξηση στο κόστος δανεισμού** τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα που θα προέλθει από εξωγενείς και ενδογενείς παράγοντες. Ήδη καταγράφεται αύξηση στις αποδόσεις των κρατικών ομολόγων ενώ την ίδια περίοδο οι αντίστοιχες αποδόσεις σε άλλες χώρες της Ευρωζώνης μειώθηκαν (σελ. 4-5).
- Η **καθυστέρηση και αναποτελεσματικότητα στις μεταρρυθμίσεις**, ειδικότερα όταν αυτές προέρχονται μέσω της ψήφισης νομοσχεδίων, πέραν του ότι εμποδίζουν τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της οικονομίας, δημιουργούν αβεβαιότητα και έλλειψη αξιοπιστίας, επιδεινώνουν το κλίμα ανασφάλειας και καθιστούν την Κύπρο λιγότερο ελκυστική ως επενδυτικό προορισμό, τόσο για εγχώριους όσο και ξένους επενδυτές.
- Η αναβολή στον **εκσυγχρονισμό της δημόσιας υπηρεσίας** και η παράταση των λανθασμένων πρακτικών δύναται να δημιουργήσουν αντικίνητρα επιφέροντας περαιτέρω αναποτελεσματικότητα.
- Μη τήρηση των δεσμεύσεων της Κύπρου έναντι των εταίρων του ΠΟΠ όσον αφορά την **ιδιωτικοποίηση της CYTA**, η οποία συνεχίζει να καταγράφει μια ανησυχητική απώλεια των μεριδίων της, με ορατό το ενδεχόμενο μιας παθητικής ιδιωτικοποίησης (σελ. 10-11).
- Το ψηλό ποσοστό των **Μη-Εξυπηρετούμενων Δανείων** (ΜΕΔ), παρά τις προσπάθειες και τις σχετικές βελτιώσεις, παραμένει σε ανησυχητικό επίπεδο (σελ. 6).
- Η έξοδος της Κύπρου από το ΠΟΠ αυξάνει τον **κίνδυνο χρηματοδότησης** τόσο του κράτους όσο και ολόκληρης της οικονομίας (σελ. 6).
- Παρόλο που κάποιες διεθνείς συγκυρίες αποδείχθηκαν ευνοϊκές για την Κυπριακή οικονομία, το **εξωτερικό περιβάλλον** προβάλλει αρκετές προκλήσεις (σελ. 6).
- Η ύπαρξη σημαντικών μακροοικονομικών ανισορροπιών υποδεικνύουν **έλλειψη ανταγωνιστικότητας** στην οικονομία (σελ. 7-9).
- Ο μη εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου για το **συνταξιοδοτικό σύστημα**, εφόσον συνεχιστεί δύναται να δημιουργήσει προβλήματα επάρκειας σε μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα.
- Η **συμπερίληψη προνοιών από μια ενδεχόμενη λύση του κυπριακού προβλήματος**, που θα δυσχεραίνουν την αποτελεσματικότητα της οικονομίας και της άσκησης συνετής δημοσιονομικής πολιτικής (σελ. 11-13).

Το Συμβούλιο τονίζει ότι η δημοσιονομική και οικονομική σταθερότητα παραμένουν ιδιαίτερα ευάλωτες λόγω του υψηλού δημόσιου και ιδιωτικού χρέους, που υπερβαίνουν το 400% του ΑΕΠ. Συνεπώς, η αντιμετώπιση των πιο πάνω κινδύνων, όπως και η αποφυγή ενεργειών που ενδεχομένως να επηρεάσουν αρνητικά την αξιοπιστία της οικονομίας, θα πρέπει να αποτελούν βασικό πυλώνα κατά τη λήψη των αποφάσεων.

1. Δημοσιονομικοί κίνδυνοι

Σύμφωνα με το Άρθρο 35.1(δ) της σχετικής νομοθεσίας¹ το Συμβούλιο προβαίνει σε «αξιολόγηση, δυνάμει των σχετικών διατάξεων του παρόντος Νόμου, αναφορικά με την πρόοδο σε σχέση με την περίοδο προσαρμογής προς τη διασφάλιση της τήρησης των δημοσιονομικών κανόνων στα πλαίσια της λειτουργίας του αυτόματου μηχανισμού διόρθωσης».

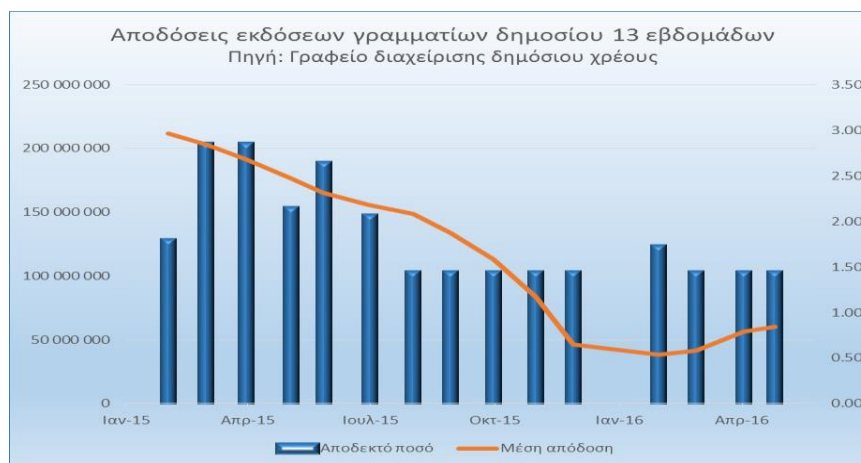
Το Συμβούλιο κρίνει πως η μέχρι σήμερα δημοσιονομική προσαρμογή και οι προβλέψεις για την πορεία του δημοσιονομικού υπολοίπου και του δημόσιου χρέους αποτελούν ικανοποιητική πρόοδο ως προς την τήρηση των δημοσιονομικών κανόνων του εθνικού και ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου. Εντούτοις, το Συμβούλιο κρίνει σκόπιμο να αναδείξει τους κινδύνους που πιθανόν να ανατρέψουν αυτή την πορεία, θέτοντας την Κυπριακή οικονομία και τα δημόσια οικονομικά ενώπιον νέων προκλήσεων.

Κυριότεροι κίνδυνοι

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες Εκθέσεις του Συμβουλίου, υφίσταται σημαντικός αριθμός κινδύνων και πιθανόν η υλοποίηση κάποιων μεμονωμένων ή συνδυασμός κινδύνων, να επιφέρει δημοσιονομικό εκτροχιασμό και ανατροπή της πτωτικής πορείας του δημόσιου χρέους. Το Συμβούλιο τονίζει για ακόμα μια φορά την ιδιαίτερα δύσκολη θέση που βρίσκεται η Κύπρος, λόγω του ψηλού δημόσιου και ιδιωτικού χρέους. Το σύνολο των δύο όπως και ο εξωτερικός δανεισμός της οικονομίας ξεπερνούν το 400% του ΑΕΠ. Μια ενδεχόμενη επιδείνωση του εξωτερικού περιβάλλοντος θα έχει πολλαπλάσιες και πιθανόν μη διαχειρίσιμες επιπτώσεις στην Κυπριακή οικονομία από ότι θα είχε σε χώρες με μικρότερο δανεισμό.

Το Συμβούλιο εκφράζει την ανησυχία του για την καθυστέρηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων που αποσκοπούν στη δημιουργία μιας πιο αποτελεσματικής οικονομίας, ικανής να αντιμετωπίσει τους οποιοσδήποτε κινδύνους. Επιπρόσθετα, η καθυστέρηση ή και παρεμπόδιση της επίλυσης του προβλήματος των Μη-Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ), παρατείνει την επισφαλή θέση της Κύπρου. Επισημαίνεται ότι ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε καίρια ζητήματα ούτως ώστε να μην δημιουργηθούν επιπρόσθετες προκλήσεις. Τέτοια ζητήματα, μεταξύ άλλων, αφορούν το σχεδιασμό και προώθηση του ΓΕΣΥ και το κυπριακό πρόβλημα.

Κόστος δανεισμού: Το κόστος δανεισμού, τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, επηρεάζεται από ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες. Όπως φαίνεται από το Γράφημα «Εκδόσεις Γραμματίων Δημοσίου» ένας αριθμός παραγόντων έχει οδηγήσει σε αύξηση το σχετικού κόστους χρηματοδότησης του χρέους, όπως αυτό αποτυπώνεται και στις τελευταίες τρεις εκδόσεις Γραμματίων Δημοσίου διάρκειας 13 εβδομάδων.

¹ <http://www.fiscalcouncil.gov.cy/fiscalcouncil/fiscalcouncil.nsf/All/5F22DB4109F6FD48C2257DA8004020A5?OpenDocument>

Επιπρόσθετα και σε συνδυασμό με άλλους εξωγενείς παράγοντες, όπως για παράδειγμα μια αρνητική αντίδραση των αγορών έναντι του ευρώ από ένα Brexit που θα οδηγούσε σε αύξηση των επιτοκίων στην ευρωζώνη, θα επηρεάσει αρνητικά τόσο τη ζήτηση για ομόλογα που εκδίδονται ή είναι εγγυημένα από την Κυπριακή Δημοκρατία, όσο και το κόστος χρηματοδότησης του δημοσίου και της οικονομίας γενικότερα.

Την ίδια εικόνα επιβεβαιώνουν και οι αποδόσεις των κρατικών ομολόγων που εκδίδει η Κυπριακή Δημοκρατία οι οποίες παρουσιάζονται στο διπλανό γράφημα. Το γράφημα αυτό, αποτελεί και μια υπενθύμιση στον άμεσο και έντονο τρόπο που μπορούν να αντιδράσουν οι αγορές και ουσιαστικά να φέρουν μια οικονομία σε οριστικό αδιέξοδο και αποκλεισμό από πηγές χρηματοδότησης.

Είναι αξιοσημείωτο ότι την ίδια περίοδο δεν έχει καταγραφεί ανάλογη άνοδος στην απόδοση των ομολόγων άλλων κρατών μελών της Ευρωζώνης, όπως φαίνεται και στον Πίνακα «Αποδόσεις ομολόγων με λήξη δέκα περίπου χρόνων». Είναι σαφές ότι μετά την έξοδο της Κύπρου από το ΠΟΠ, αλλά και τις καθυστερήσεις στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, έχουν αυξηθεί οι ανησυχίες για την Κύπρο.

Αποδόσεις ομολόγων με λήξη δέκα περίπου χρόνων					
	Δεκ-2015	Φεβ-2016	Μαρ-16	Μεταβολή	
				Τριμήνου	Μήνα
Κύπρος	3,87	4,00	4,01	0,14	0,01
Ελλάδα	8,21	10,41	9,12	0,91	-1,29
Μάλτα	1,29	1,16	1,03	-0,26	-0,13
Ιρλανδία	1,11	0,99	0,85	-0,26	-0,14
Ιταλία	1,58	1,56	1,38	-0,20	-0,18
Ισπανία	1,69	1,72	1,54	-0,15	-0,18
Πηγή:	EKT: Harmonised long-term interest rates for convergence assessment https://www.ecb.europa.eu/stats/money/long/html/index.en.html				

Καθυστέρηση στις μεταρρυθμίσεις: Η έξοδος από το ΠΟΠ, οι καλύτερες των αναμενόμενων επιδόσεων τόσο σε επίπεδο οικονομίας όσο και στα δημόσια οικονομικά και η έναρξη της προεκλογικής περιόδου, έχουν δημιουργήσει αρνητικές συνθήκες στη συνέχιση και ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων, που αποτελούν βασική προϋπόθεση για τη δημιουργία συνθηκών οικονομικής σταθερότητας και υγιών δημόσιων οικονομικών. Οι καθυστερήσεις είναι εμφανείς, τόσο σε θέματα ιδιωτικοποιήσεων (CYTA και Αρχή Λιμένων), εκσυγχρονισμού (ΑΗΚ) και βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και ανταγωνιστικότητας, συμπεριλαμβανομένης της μεταρρύθμισης της

δημόσιας υπηρεσίας. Παραμένει η αβεβαιότητα για τον τρόπο εξέλιξης του κρατικού μισθολογίου. Παράλληλα, δημιουργία ή διατήρηση μηχανισμών οι οποίοι δύνανται να οδηγήσουν σε προαγωγές και καθυλώσεις προσωπικού μέσω μη αξιοκρατικών διαδικασιών, μεσοπρόθεσμα μπορεί να επιφέρουν περαιτέρω αναποτελεσματικότητα του κρατικού μηχανισμού. Επιπρόσθετα, η ψήφιση και υιοθέτηση νομοθετημάτων που δημιουργούν αβεβαιότητα και έλλειψη αξιοπιστίας, επιδεινώνουν το κλίμα ανασφάλειας και καθιστούν την Κύπρο σε λιγότερο ελκυστική ως επενδυτικό προορισμό, τόσο για εγχώριους όσο και ξένους επενδυτές.

Μη εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ): Παρά τη μικρή βελτίωση που έχουν καταγράψει οι δείκτες ΜΕΔ, το ύψος τους, τόσο σε ποσοστό ως προς το συνολικό δανεισμό όσο και ως προς το ΑΕΠ, αποτελεί μια από τις βασικότερες απειλές κατά της οικονομικής σταθερότητας, της προσπάθειας ανάκαμψης της οικονομίας και της εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών. Σε πρόσφατη έκθεση της η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου αναφέρεται στο συγκεκριμένο κίνδυνο και καταγράφει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί. Σχετικά στοιχεία δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της ΚΤΚ².

Αυξημένος κίνδυνος χρηματοδότησης: Το Συμβούλιο εξακολουθεί να έχει την άποψη ότι, λόγω της εξόδου της Κύπρου από το ΠΟΠ και σε συνδυασμό με τις υφιστάμενες διαβαθμίσεις της κυπριακών κρατικών ομολόγων σε μη επενδυτική βαθμίδα, αυξάνεται ο κίνδυνος πρόσβασης σε πηγές χρηματοδότησης τόσο για τα εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όσο και για την κυβέρνηση. Οι αξιολογήσεις του μακροπρόθεσμου χρέους της Κυπριακής Δημοκρατίας παρουσιάζονται στο σχετικό Πίνακα.

Πιστοληπτική αξιολόγηση μακροπρόθεσμου χρέους				
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο χρέος	Προοπτική	Βαθμίδα	Απαιτούμενες αναβαθμίσεις μέχρι την επενδυτική βαθμίδα
DBRS	B	Σταθερή	Μη επενδυτική	5
Fitch	B+	Θετική	Μη επενδυτική	4
Moody's	B1	Σταθερή	Μη επενδυτική	6
Standard and Poor's	BB-	Θετική	Μη επενδυτική	3
Πηγές: Γραφείο Διαχείριση Δημόσιου Χρέους - Υπ. Οικονομικών http://www.mof.gov.cy/mof/pdmo/pdmo.nsf/pdm_o06_gr/pdmo06_gr?OpenDocument Ιστοσελίδα Trading Economics http://www.tradingeconomics.com/cyprus/rating Ιστοσελίδες Οίκων Αξιολόγησης				

Εξωτερικό περιβάλλον: Η επαναφορά της κρίσης μεταξύ Ελλάδας και ΔΝΤ και Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι πλέον ορατή, ενώ η πολιτική και οικονομική αβεβαιότητα στη γύρω περιοχή, αλλά και στη Ρωσία, αποτελούν πιθανές πηγές κινδύνου για την Κυπριακή οικονομία. Επιπλέον, το κλίμα που δημιουργήθηκε το τελευταίο διάστημα με τις τρομοκρατικές επιθέσεις σε αεροδρόμια, αν δεν αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά, πιθανόν να επηρεάσει αρνητικά τουριστικούς προορισμούς που κύρια σύνδεση τους γίνεται μέσω αεροδρομίων.

Brexit και στεργλίνα: Είναι πολύ νωρίς να αξιολογηθούν οι επιπτώσεις που θα προκύψουν για την Κύπρο από μια έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, αλλά αυτό θα προκαλούσε περισσότερο αρνητικές, παρά θετικές επιπτώσεις. Η αποδυνάμωση της Στερλίνας έναντι του ευρώ τους

² http://www.centralbank.gov.cy/nqcontent.cfm?a_id=13029&lang=gr

τελευταίους εννέα μήνες, από 1,00:1,44 σε 1,00:1,25 (κατά 10%), αναμένεται να επηρεάσει λιγότερο τις αφίξεις (εφόσον οι πλείστοι ανταγωνιστικοί προορισμοί της Κύπρου έχουν ως νόμισμα το ευρώ και 80% επιλέγουν χώρα της ευρωζώνης ως τουριστικό προορισμό), αλλά περισσότερο τις δαπάνες τουριστών στην Κύπρο, διότι θα επηρεάσει αρνητικά το διαθέσιμο εισόδημά τους.

Ύψος δημόσιου χρέους: Το πολύ ψηλό δημόσιο χρέος και ειδικότερα οι ανάγκες βραχυπρόθεσμης και μεσοπρόθεσμης αναχρηματοδότησης, σε συνδυασμό με τις τρέχουσες αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της Κυπριακής οικονομίας από διεθνείς οίκους αξιολόγησης, διατηρούν τη χώρα σε επισφαλή θέση, ωστόσο οι τελευταίες αξιολογήσεις της Κύπρου από τους οίκους Standard's and Poor's και Fitch, όπως και τα συνοδευόμενα σχόλια, δείχνουν μια σχετική βελτίωση. Ωστόσο, η αβεβαιότητα που παρατηρείται στην Ελλάδα, μια πιθανή έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ (Brexit), η πολιτική αστάθεια στην περιοχή αλλά και στην ΕΕ κυρίως λόγω του προσφυγικού, μπορούν εύκολα να ανατρέψουν αυτή την βελτίωση.

Διαδικασία Μακροοικονομικών Ανισορροπιών: Το Συμβούλιο, χωρίς να υποτιμά τους κινδύνους που έχουν αναφερθεί πιο πάνω, κρίνει σκόπιμο να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στους κινδύνους που αποτυπώνονται μέσα από τη Διαδικασία Μακροοικονομικών Ανισορροπιών (ΔΜΑ), που ξεκίνησε να εφαρμόζεται πρόσφατα από την Ε.Ε. για όλα τα κράτη μέλη.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ							
Είδος Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Όρια	2010	2011	2012	2013	2014
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ	Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-4% μέχρι 6% του ΑΕΠ	-11,4	-7,5	-6,8	-4,7	-4,9
	Καθαρή ΔΕΘ	-35% του ΑΕΠ	-113,2	-132,6	-128,7	-136,4	-139,8
	Πραγματική Σταθμισμένη Ισοτιμία	Ευρώ +/-5%, Εκτός Ευρώ +/-11%	0,0	-3,0	-5,9	-0,8	-1,4
	Μερίδια Εξαγωγών	-6%	0,0	0,0	0,0	-15,37	-26,66
	Μοναδιαίο Εργατικό Κόστος	Ευρώ +9%, Εκτός Ευρώ +12%	10,4	7,6	2,0	-1,8	-6,6
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ	Δείκτης Τιμών Κατοικιών	+6%	-7,9	-4,6	-5,9	-4,7	0,3
	Δανειοδοτική Ροή προς Ιδιωτικό Τομέα	+14%	13,4	13,1	13,6	-12,7	-8,5
	Χρέος Ιδιωτικού Τομέα	+133%	318,6	324,6	325,4	338,9	348,3
	Δημόσιο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	+60%	56,3	65,8	79,3	102,5	108,2
	Ποσοστό Ανεργίας	+10%	5,1	6,5	8,7	11,9	14,6
	Σύνολο Υποχρεώσεων Χρηματοπιστωτικού Τομέα	+16,5%	8,5	-6,1	-5,9	-15,7	0,7
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ/ ΑΝΕΡΓΙΑ	Ποσοστό συμμετοχής, % του συνολικού πληθυσμού ηλ. 15-64	-0,2%	-0,3	-0,1	0,5	0,0	0,8
	Ποσοστό μακροχρόνια άνεργων, % του ενεργού πληθυσμού ηλ. 15-74	0,5%	0,6	1,1	3,0	4,8	6,1
	Ποσοστό άνεργων νέων, % του ενεργού πληθυσμού ηλ. 15-24	0,2%	6,4	13,4	13,9	22,3	13,6

Όπως διαφαίνεται από τον Πίνακα Αποτελεσμάτων πιο κάτω, η Κύπρος συνεχίζει να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα ανταγωνιστικότητας, γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία προώθησης, το συντομότερο δυνατόν, όλων των μέτρων εκσυγχρονισμού της οικονομίας.

Η Κύπρος από το Μάρτιο του 2013 μέχρι τον Απρίλιο του 2016 βρισκόταν σε ΠΟΠ, μετά τη χρηματοδοτική στήριξη από τους εταίρους του ΠΟΠ, λόγω της επιδείνωσης των μακροοικονομικών, δημοσιονομικών δεικτών της οικονομίας και των δυσμενών εξελίξεων του τραπεζικού τομέα. Συνεπώς, η παρακολούθηση των ανισορροπιών της Κυπριακής οικονομίας γινόταν μέσα στα πλαίσια των αξιολογήσεων προόδου του ΠΟΠ και όχι σύμφωνα με τη ΔΜΑ. Μέσω του ΠΟΠ υιοθετήθηκαν διάφορα μέτρα προς την κατεύθυνση διόρθωσης των μακροοικονομικών ανισορροπιών και της σταθεροποίησης της οικονομίας γενικότερα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύονται στην Έκθεση του Μηχανισμού Επαγρύπνησης 2016 (EME) και λαμβάνοντας υπόψη τη σημαντική βελτίωση των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών επιδόσεων της οικονομίας, ωστόσο, σημαντικός αριθμός δεικτών παραμένει πέρα από τα ενδεικτικά επιτρεπόμενα όρια (γαλάζια σκίαση). Τέτοιοι δείκτες είναι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση, η μεταβολή στα μερίδια εξαγωγών, το χρέος του ιδιωτικού τομέα, το δημόσιο χρέος, το ποσοστό ανεργίας, καθώς επίσης και το ποσοστό ανεργίας στους μακροχρόνια άνεργους και στους νέους από 15-24 ετών (βλέπε Πίνακα πιο πάνω).

Συμπερασματικά, όπως διαφαίνεται από τη συνολική εικόνα που αποτυπώνεται από τους δείκτες της ΔΜΑ, **η Κυπριακή Οικονομία συνεχίζει να παρουσιάζει σημαντικές ανισορροπίες, παρόλο που έχουν διορθωθεί ή παρουσίασαν βελτίωση σε σημαντικό βαθμό μακροοικονομικοί δείκτες όπως η ανεργία, οι επενδύσεις, η κατανάλωση και δημοσιονομικοί δείκτες, όπως το πρωτογενές ισοζύγιο και το δημόσιο χρέος.**

Σε συνέχεια των πιο πάνω, ανάλογη εικόνα αποτυπώνεται και σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου για το ισοζύγιο πληρωμών για το έτος 2015, όπου καταγράφονται τα εξής:

- έλλειμμα €634,2 εκατ. στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (3,6% του ΑΕΠ) σε σύγκριση με έλλειμμα €791,5 εκατ. το 2014 (υποχώρηση ελλείμματος €157,3 εκατ.).
- έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών €3.178,5 εκατ. σε σχέση με €2.812,2 εκατ. το 2014 (επιδείνωση €366,3 εκατ.).
- πλεόνασμα στο ισοζύγιο υπηρεσιών στα €2.933,7 εκατ., το οποίο παραμένει στο ίδιο επίπεδο με το 2014.
- πλεόνασμα στο ισοζύγιο πρωτογενούς εισοδήματος €60,5 εκατ. σε σχέση με έλλειμμα €488,8 εκατ. το 2014 (βελτίωση σε απόλυτους αριθμούς €549,3 εκατ.).
- έλλειμμα στο ισοζύγιο δευτερογενούς εισοδήματος €449,9 εκατ. σε σχέση με έλλειμμα €423,5 εκατ. το 2014 (βελτίωση €26,4 εκατ.).
- πλεόνασμα στο ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων €49,5 εκατ. σε σχέση με €146,4 εκατ. το 2014 (μείωση πλεονάσματος €96,9 εκατ.).
- πλεόνασμα στο ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών €90 εκατ. σε σχέση με έλλειμμα €800,7 εκατ. το 2014 (βελτίωση σε απόλυτους αριθμούς €890,7 εκατ.).

Επιπλέον, η διεθνής επενδυτική θέση της Κύπρου το 2015 κατέγραψε βελτίωση παρουσιάζοντας καθαρή θέση παθητικού €22.507,0 εκατ. (129,2% του ΑΕΠ) έναντι €24.468,1 εκατ. το 2014 (140,7%

του ΑΕΠ), εξακολουθώντας ωστόσο να είναι σε ανησυχητικά αρνητικό έδαφος. Το εξωτερικό χρέος της Κύπρου ανήλθε στα €102.488,0 εκατ. το 2015 σε σύγκριση με €97.327,3 εκατ. το 2014. Αναφέρεται, ωστόσο, ότι στα εν λόγω στοιχεία περιλαμβάνονται και τα μεγέθη που αφορούν τις εταιρείες πλοιοδιαχείρισης, "Οντότητες Ειδικού Σκοπού", που είναι εγγεγραμμένες/εγκαθιδρυμένες στην Κύπρο (Special Purpose Entities-“SPEs”), τα οποία επηρεάζουν σημαντικά την καθαρή θέση των μεγεθών αυτών.

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, προς σύγκριση, με την ελάχιστη, τη μέση και τη μέγιστη τιμή για τους δείκτες της ΔΜΑ, σε σχέση με τις επιδόσεις της Κύπρου για το έτος 2014. Με βάση τα στατιστικά στοιχεία, η Κύπρος παρουσιάζει «προβληματική» εικόνα σε 8 από τους 14 δείκτες. Σε 5 δείκτες η Κύπρος καταγράφει την αρνητικότερη επίδοση. Σε μερικούς δείκτες όπως το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση και το χρέος του ιδιωτικού τομέα, οι αρνητικές επιδόσεις αποτελούν διαχρονικό φαινόμενο.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΩΝ (ΕΤΟΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ 2014)						
Είδος Δεικτών	Περιγραφή Δεικτών	Όρια Δεικτών	ΕΠΙΔΟΣΗ			
			Ελάχιστη	Μέση	Μέγιστη	ΚΥΠΡΟΣ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ	Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-4% μέχρι 6% του ΑΕΠ	-4,9% (Κύπρος)	1,1%	10,2% (Ολλανδία)	-4,9%
	Καθαρή Διεθνής Επενδυτική Θέση	-35% του ΑΕΠ	-139,8% (Κύπρος)	-37,7%	59,1% (Βέλγιο)	-139,8%
	Πραγματική Σταθμισμένη Ισοτιμία	Ευρώ +/-5%, Εκτός Ευρώ +/-11%	-10% (Τσεχία)	-0,7%	10,2% (Ην. Βασίλειο)	-1,4%
	Μερίδια Εξαγωγών	-6%	-26,7% (Κύπρος)	-5,8%	35,3% (Λιθουανία)	-26,7%
	Μοναδιαίο Εργατικό Κόστος	Ευρώ +9%, Εκτός Ευρώ +12%	-11,6% (Ελλάδα)	3,9%	17% (Βουλγαρία)	-6,6%
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ	Δείκτης Τιμών Κατοικιών	+6%	-6,6% (Σλοβενία)	1,8%	12,8% (Εσθονία)	0,3%
	Δανειοδοτική Ροή προς Ιδιωτικό Τομέα	+14%	-11,9% (Λάτβια)	0,3%	13,7% (Ιρλανδία)	-8,5%
	Χρέος Ιδιωτικού Τομέα	+133%	52,5% (Λιθουανία)	149,0%	348,3% (Κύπρος)	348,3%
	Δημόσιο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	+60%	10,4% (Εσθονία)	73,7%	178,6% (Ελλάδα)	108,2%
	Ποσοστό Ανεργίας	+10%	5,2% (Γερμανία)	10,8%	26,2% (Ελλάδα)	14,6%
	Σύνολο Υποχρεώσεων Χρηματοπιστωτικού Τομέα	+16,5%	-7,6% (Ελλάδα)	5,4%	21,5% (Λουξεμβούργο)	0,7%
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ/ ΑΝΕΡΓΙΑ	Ποσοστό συμμετοχής, % του συνολικού πληθυσμού ηλ. 15-64	-0,2%	-1,2 (Δανία)	1,4%	4,6% (Ουγγαρία)	0,8%
	Ποσοστό μακροχρόνια άνεργων, % του ενεργού πληθυσμού ηλ. 15-74	0,5%	-4,1% (Λάτβια)	0,6%	10,7% (Ελλάδα)	6,1%
	Ποσοστό άνεργων νέων, % του ενεργού πληθυσμού ηλ. 15-24	0,2%	-13,3% (Λιθουανία)	0,6%	13,6% (Κύπρος)	13,6%

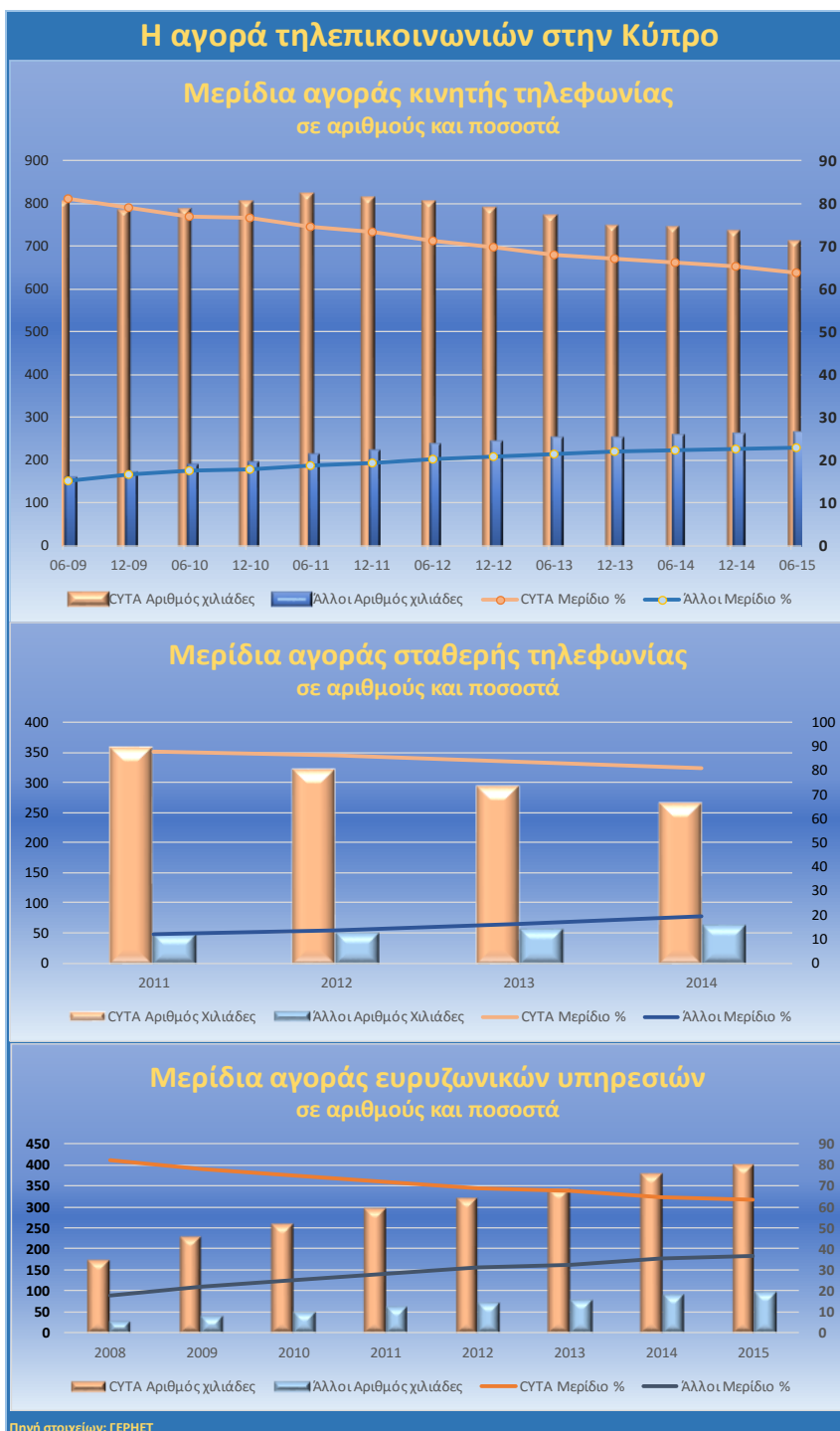
Συνοπτικά, τα στοιχεία αυτά αποτυπώνουν ξεκάθαρα την έλλειψη της αναγκαίας ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής οικονομίας που σε συνδυασμό με την ενδεχόμενη υλοποίηση κινδύνων που αναφέρονται, πιθανόν να επηρεάσουν με αρνητικό τρόπο την οικονομική ανάπτυξη και τους κυριότερους μακροοικονομικούς δείκτες της οικονομίας.

Το Συμβούλιο κρίνει ότι η ανάγκη για μεταρρυθμίσεις σε νευραλγικούς τομείς της οικονομίας, οι οποίες θα οδηγήσουν σε εξομάλυνση των στρεβλώσεων και τη σταδιακή εξισορρόπηση των ανισορροπιών, αποτελεί αναγκαία προτεραιότητα.

Παθητική ιδιωτικοποίηση της CYTA: Η CYTA αποτελεί περιουσιακό στοιχείο του κράτους και παράλληλα η ιδιωτικοποίηση της αποτελούσε μέρος των δεσμεύσεων της Κύπρου, όπως αυτές καταγράφονταν στο ΠΟΠ. Οι ιδιωτικοποιήσεις, συμπεριλαμβάνονταν ανάμεσα στα μέτρα που αποσκοπούσαν στη μεταρρύθμιση και στον εκσυγχρονισμό της Κυπριακής οικονομίας, στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, όπως και στην άντληση πόρων για τη μείωση του δημόσιου χρέους.

Το Συμβούλιο, εκφράζει την ανησυχία του, για τη μη τήρηση των δεσμεύσεων της Κύπρου οι οποίες προέκυψαν σε συναντίληψη με τους εταίρους. Επιπρόσθετα, όσον αφορά τη CYTA, παρατηρείται μια συνεχής απώλεια μεριδίων έναντι των ανταγωνιστών της. Η απώλεια μεριδίων ουσιαστικά αποτελεί μια διαδικασία παθητικής ιδιωτικοποίησης ανάλογης με αυτή των Κυπριακών Αερογραμμών. Δηλαδή, οι υπηρεσίες του συγκεκριμένου τομέα μεταφέρθηκαν στον ιδιωτικό τομέα, χωρίς ο κύριος μέτοχος, δηλαδή το κράτος, να εισπράξει το οποιοδήποτε αντίτιμο, ενώ τελικά κλήθηκε να αναλάβει υποχρεώσεις δεκάδων εκατομμυρίων ευρώ.

Τα στοιχεία που παρουσιάζει το Συμβούλιο αποτυπώνουν μια συνεχή πτωτική τάση των μεριδίων της CYTA σε όλους του τομείς των τηλεπικοινωνιών. Με εξαίρεση τον τομέα των ευρυζωνικών υπηρεσιών, όπου ο αριθμός των συνδρομητών αυξήθηκε σημαντικά αλλά σε μικρότερο βαθμό της CYTA, η τελευταία συνεχίζει να καταγραφεί απώλεια και στους αριθμούς συνδρομητών στους τομείς της κινητής και σταθερής τηλεφωνίας.

Με δεδομένη τη διαχρονική αδυναμία του οργανισμού να κρατήσει τα μερίδια του σε όλους τους βασικούς τομείς των τηλεπικοινωνιών, **το Συμβούλιο εκφράζει την ανησυχία του, ότι όσο καθυστερεί η ανατροπή αυτής της πτωτικής πορείας ή η έγκαιρη ιδιωτικοποίηση της (μερική ή ολική), τόσο θα μειώνεται το πιθανό αντίτιμο που δύναται να εισπράξει το κράτος και παράλληλα θα αυξάνονται οι κίνδυνοι να βρεθεί ανά πάσα στιγμή στη δύσκολη θέση να καλύψει ελλείμματα, εγγυήσεις ή άλλες υποχρεώσεις που θα προκύψουν από μια απρόσμενη εξέλιξη.**

Όπως τονίστηκε και στο παρελθόν, η CYTA δεν είναι αντιμέτωπη μόνο με τον εγχώριο ανταγωνισμό, ο οποίος φαίνεται να επωφελείται από το σημερινό σκηνικό. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει ως στόχο τη δημιουργία μίας ενιαίας αγοράς τηλεπικοινωνιών στην οποία ο κάθε παροχέας με άδεια σε ένα κράτος μέλος θα μπορεί να δραστηριοποιείται σε όλη την ΕΕ χωρίς την ανάγκη εξασφάλισης τοπικής άδειας. Επίσης, οι εξελίξεις στην τεχνολογία και η εξάπλωση του διαδικτύου παρέχουν πλέον την δυνατότητα διεκπεραίωσης συνομιλιών και αποστολής μηνυμάτων μέσω διάφορων εφαρμογών, κάτι που πιθανόν να αλλάξει ριζικά τον τομέα με απρόβλεπτες συνέπειες για τις εταιρείες τηλεπικοινωνιών και ειδικότερα για αυτές που δεν θα μπορούν να προσαρμόζονται έγκαιρα.

Για σκοπούς προάσπισης και διασφάλισης της δημοσιονομικής σταθερότητας είναι θεμιτό ένα κράτος αρχής να αποφεύγει επενδύσεις σε τομείς οι οποίοι εμπεριέχουν ψηλό βαθμό κινδύνου και στους οποίους απαιτούνται μεγάλες κεφαλαιουχικές δαπάνες.

Συνταξιοδοτικό πλαίσιο: Το Συμβούλιο τόνισε επανειλημμένα την ανάγκη άμεσου εκσυγχρονισμού του συνταξιοδοτικού θεσμικού πλαισίου της Κύπρου. Το υφιστάμενο πλαίσιο χαρακτηρίζεται από λανθασμένα κίνητρα και αντικίνητρα, αναποτελεσματική και ανομοιόμορφη εποπτεία, με κίνδυνο μακροπρόθεσμα να τίθεται θέμα επάρκειας των συντάξεων. Παρά τα βήματα που έχουν γίνει η προσπάθεια πρέπει να ενισχυθεί το συντομότερο. Η δημιουργία ενός σύγχρονου πλαισίου με κατάλληλα κίνητρα μπορεί να αντιμετωπίσει αυτό τον κίνδυνο δημιουργώντας παράλληλα ένα μηχανισμό υγιούς χρηματοδότησης της οικονομίας ή και επενδύσεων.

Ενδεχόμενη λύση του κυπριακού προβλήματος: Όσον αφορά μια πιθανή λύση του κυπριακού προβλήματος, ακόμη δεν έχουν ξεκαθαρίσει πτυχές που αν δεν σχεδιαστούν ορθά ενδεχομένως να αποτελέσουν πηγές δημοσιονομικών κινδύνων. Η πρόσφατη κρίση στην ΕΕ, έχει αναδείξει το πόσο εύκολα και σε πιο βαθμό μπορούν οι κίνδυνοι να διαχέονται από ένα κράτος μέλος σε άλλο και πολύ περισσότερο εντός ενός κράτους. Η οποιαδήποτε λύση θα πρέπει να διασφαλίζει τη δημοσιονομική σταθερότητα τόσο σε κεντρικό όσο και σε ομόσπονδο επίπεδο. Οι βέλτιστες πρακτικές καταγράφονται σε αρκετές ακαδημαϊκές μελέτες αλλά και μελέτες διεθνών οργανισμών μεταξύ των οποίων ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ).

Σχεδιάζοντας το δημοσιονομικό θεσμικό πλαίσιο και το οποίο όπως προαναφέρθηκε αυτό θα πρέπει να έχει ως βασικό στόχο τη δημοσιονομική σταθερότητα και τη διασφάλιση της δυνατότητας εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους σε επίπεδο τόσο κεντρικής κυβέρνησης όσο και πολιτειών. Για αυτό, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Το ισχύουν θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ: Όπως είναι γνωστό όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και περισσότερο της Ευρωζώνης είναι δεσμευμένα να τηρούν αριθμό δημοσιονομικών κανόνων και διαδικασιών που αφορούν τα δημόσια οικονομικά. Η οποιαδήποτε λύση θα πρέπει να διασφαλίζει τη συμμόρφωση με αυτά.
- Τη γενική φορολογική πολιτική: Υπάρχουν παραδείγματα επιτυχημένων ομοσπονδιών με πολιτείες να επιβάλλουν διαφορετικούς φορολογικούς συντελεστές, αλλά και εύρος και διαδικασίες

φορολογιών και πιθανόν αυτό να ισχύσει και στην περίπτωση της Κύπρου. Θα πρέπει όμως να διασφαλιστεί ότι δεν θα ακολουθήσει ένας δημοσιονομικά καταστροφικός ανταγωνισμός μεταξύ των πολιτειών. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο στρατηγικός σχεδιασμός για την οικονομία ώστε η φορολογική πολιτική να συνδράμει προς αυτό τον σχεδιασμό και όχι να αποτελεί τροχοπέδη.

- Τη φορολογική διαχείριση: Η παγκοσμιοποίηση και τα πρόσφατα σκάνδαλα που αφορούν φορολογικούς παραδείσους και κακές τραπεζικές πρακτικές σε παγκόσμιο επίπεδο, έχουν αναδείξει τη σημασία εφαρμογής αποτελεσματικών διαδικασιών φορολόγησης των εισοδημάτων. Σχετικό σημείωμα του ΟΟΣΑ, με τίτλο «Principles of Good Tax Administration»³ αναφέρεται επιγραμματικά σε αυτές τις πρακτικές. Πιο συγκεκριμένα όμως, **το Συμβούλιο θέλει να αναδείξει τη σημασία δημιουργίας μιας αποτελεσματικής αρχής, υπεύθυνης για τον εντοπισμό εισοδημάτων και είσπραξης των καθορισμένων φόρων.** Υπενθυμίζεται ότι μία από τις μεταρρυθμίσεις που έχουν γίνει στην Κύπρο, είναι η ενοποίηση των δύο βασικών φορολογικών τμημάτων, του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων και της Υπηρεσίας ΦΠΑ. **Πέραν του περιορισμού των δαπανών, η ύπαρξη μίας αρχής διασφαλίζει την αποτελεσματικότερη συλλογή και χρήση πληροφοριών που αποτελεί το σημαντικότερο όπλο κατά της φοροδιαφυγής.** Επιπρόσθετα, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η Κύπρος παραμένει προορισμός ξένων επενδύσεων και η πολυπλοκότητα στο χειρισμό αυτών των διαδικασιών, θα αποτελέσει αποτρεπτικό παράγοντα.

Σε παρουσίασή του, με τίτλο «Αρχές καλής φορολογικής διαχείρισης σε μια Ομοσπονδία», ο ειδικός του ΔΝΤ σε θέματα φορολογικής διαχείρισης Τζον Μίντλεντον (John Middleton), εξηγεί πως η αποτελεσματική φορολογική διαχείριση αποτελεί βασική προϋπόθεση για:

- την αποτελεσματική είσπραξη φόρων,
- την ακεραιότητα του φορολογικού συστήματος και
- την ενδυνάμωση της εμπιστοσύνης της κοινής γνώμης προς το αρμόδιο φορολογικό τμήμα και κατ' επέκταση προς την κυβέρνηση.

Ο ίδιος θεωρεί πως τα πιο αποτελεσματικά συστήματα φορολογικής διαχείρισης είναι αυτά τα οποία:

- ενοποιούν τα εσωτερικά φορολογικά τμήματα σε έναν οργανισμό, οργανώνονται με βάση τις λειτουργικές ευθύνες,
- έχουν ένα ενιαίο κέντρο διοίκησης το οποίο σχεδιάζει ολοκληρωμένες επιχειρηματικές διαδικασίες, καθορίζει στόχους και επιβλέπει τα αποτελέσματα, και
- επιβάλλουν το θεσμικό πλαίσιο μέσω ενώ δικτύου αποτελεσματικών γραφείων.

Το αποτέλεσμα ενός τέτοιου συστήματος, σύμφωνα με τον κ. Μίντλεντον είναι:

- η αύξηση των φορολογικών εσόδων μέσω της καλύτερης διαχείρισης και συμμόρφωσης,
- η ελάφρυνση του κόστους συμμόρφωσης των φορολογουμένων – το οποίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη σύσταση των επιχειρήσεων και για την ανάπτυξη τους, και
- η βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας του ίδιου του μηχανισμού, μέσω οικονομιών κλίμακας.

Το Συμβούλιο θεωρεί εξίσου σημαντική με τη δημιουργία ενός καλά σχεδιασμένου και αποτελεσματικού συστήματος, την αναγνώριση, καταγραφή, αξιολόγηση και αντιμετώπιση όλων των κινδύνων που θα μπορούσαν να προκαλέσουν αστάθεια στα δημόσια οικονομικά με ανυπολόγιστες συνέπειες ακόμη και κατά της προσπάθειας της λύσης. Γι' αυτό τον λόγο, καλωσορίζει τις προσπάθειες που γίνονται προς αυτή την κατεύθυνση, εσωτερικά αλλά και από διεθνείς οργανισμούς (την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα).

³ <https://www.oecd.org/tax/administration/1907918.pdf>

Σημειώνεται πως, όπως έχει αναδείξει η πρόσφατη κρίση, η διάχυση κινδύνων, πέραν του ότι μπορεί να γίνει από μία οικονομία σε άλλη, μπορεί να γίνει και από έναν τομέα σε άλλο. Ο δημόσιος, ο ιδιωτικός, ο χρηματοπιστωτικός τομέας, αλλά και το συνταξιοδοτικό σύστημα, συνδέονται απόλυτα και αλληλοεπηρεάζονται μεταξύ τους, οπότε η εμφάνιση τυχόν προβλημάτων στον ένα τομέα, μπορεί εύκολα να αποτελέσουν παράγοντα αποσταθεροποίησης σε κάποιον άλλο και να οδηγήσουν τελικά σε εκτροχιασμό των δημόσιων οικονομικών.

2. Δημοσιονομικοί κανόνες και ανώτατα όρια

Στη βάση των προνοιών του Περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου⁴, καθορίζεται το περιεχόμενο της Εαρινής Έκθεσης, η οποία περιλαμβάνει την:

(α) «αξιολόγηση των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων του προηγούμενου έτους σε σύγκριση με τους αριθμητικούς δημοσιονομικούς κανόνες και τα ανώτατα όρια που προβλέπονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής του προηγούμενου έτους»,

Το Συμβούλιο θεωρεί, ότι τα δημοσιονομικά αποτελέσματα για το έτος 2015 είναι εντός των ανώτατων ορίων που έχουν καθοριστεί στο ΣΠΔΠ 2015-2017 και συνάδουν με τους ισχύοντες αριθμητικούς δημοσιονομικούς κανόνες.

Η βελτιωμένη εικόνα των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων, σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις που έγιναν κατά την ετοιμασία του ΣΠΔΠ 2015-2017, οφείλεται κυρίως:

- στις, ιδιαίτερα, απαισιόδοξες αρχικές εκτιμήσεις για την επίδραση της οικονομικής κρίσης στις δαπάνες και ειδικότερα στα δημόσια έσοδα,
- στο μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας για το έτος 2015 σε σχέση με τις αρχικές εκτιμήσεις (Πίνακας «Σύγκριση αρχικών προβλέψεων στο ΠΟΠ Μαΐου 2013 με τελικά στοιχεία», σελίδα 24). Συγκεκριμένα προβλεπόταν στο ΣΠΔΠ 2015-2017 ρυθμός ανάπτυξης σε πραγματικούς όρους 0,4% για το 2015, ενώ τελικά ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν της τάξης του 1,6%. Το ποσοστό ανεργίας προβλεπόταν το 2015 να φτάσει το 18%, ενώ τελικά η ανεργία με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το 2015 περιορίστηκε στο 15%⁵. Οι εξελίξεις αυτές επίδρασαν θετικά στα κρατικά έσοδα, κυρίως στους φόρους κατανάλωσης και περιόρισαν τις δημόσιες δαπάνες κυρίως μέσω των παροχών,
- στην άμεση και αποτελεσματική εφαρμογή των μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης που είχαν προγραμματιστεί.

Δημοσιονομικοί στόχοι

Το Συμβούλιο έθεσε ως βάση για την αξιολόγησή του την Πρόταση του Υπουργείου Οικονομικών προς το Υπουργικό Συμβούλιο με τίτλο ΣΠΔΠ 2015-2017 και ημερ. 19/5/2014. Οι δημοσιονομικοί στόχοι για το έτος 2015, οι οποίοι συμπεριλήφθηκαν στο ΣΠΔΠ 2015-2017 είναι οι ακόλουθοι:

Πρωτογενές Ισοζύγιο⁶: Το πρωτογενές ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης να μην ξεπερνά το έλλειμμα των €258 εκατ. (1,6% του ΑΕΠ): Με βάση τα τελικά δημοσιονομικά στοιχεία για το έτος 2015, το πρωτογενές ισοζύγιο είναι πλεονασματικό κατά €490,8 εκατ. (2,8% του ΑΕΠ) χωρίς το ποσό των €175,0 εκατ. που αφορά την ανακεφαλαιοποίηση της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (ΣΚΤ) και €315,8 εκατ. (1,8% του ΑΕΠ) αφαιρουμένου του ποσού. Το δημοσιονομικό ισοζύγιο παρουσιάζεται ελλειμματικό κατά €5,2 εκατ. (0,0% του ΑΕΠ) χωρίς το ποσό που αφορά την ανακεφαλαιοποίηση της ΣΚΤ και €180,2 εκατ. (1,0% του ΑΕΠ) αφαιρουμένου του εν λόγω ποσού.

Οι συγκεκριμένοι δημοσιονομικοί στόχοι, πρωτογενές και δημοσιονομικό ισοζύγιο, φαίνεται να έχουν επιτευχθεί με σημαντικό περιθώριο. Σύμφωνα και με τα συγκριτικά στοιχεία που παρατίθενται πιο κάτω, υπήρξε βελτίωση σε σχέση με το στόχο που είχε τεθεί στο ΣΠΔΠ 2015-2017, στο πρωτογενές ισοζύγιο ύψους €748,8 εκατ. πριν το ποσό ανακεφαλαιοποίησης της ΣΚΤ και €573,8 εκατ. μετά το εν λόγω ποσό.

⁴ Άρθρο 35 του «Περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου» Νόμου, Ν. 20(Ι)/2014

⁵ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, 4^ο Τρίμηνο 2015, Κυριότερα Στοιχεία

⁶ Πρωτογενές Ισοζύγιο: Το έλλειμμα ή πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης χωρίς να λαμβάνονται υπόψη το κόστος εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους.

Στόχοι σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης: Σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης τα δημόσια έσοδα προβλεπόταν να μειωθούν κατά 1,0% σε σύγκριση με το 2014, και να φθάσουν σε απόλυτους

Δημοσιονομικοί στόχοι					
Σε εκατ. ευρώ		2014	2015	2016	2017
Πρωτογενείς δαπάνες		6 886	6 802	6 619	6 505
Τρέχοντα έσοδα		6 611	6 544	6 820	7 063
Πρωτογενές ισοζύγιο	Σε ποσό	- 275	- 258	201	558
	Σε %	-1,7	-1,6	1,2	3,0
Τα έτη 2015-16 δεν περιλαμβάνουν το μέρισμα από την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου					
Πηγή: ΣΠΑΠ 2015-17					

αριθμούς τα €6.544 εκατ., ενώ με βάση τα τελικά δημοσιονομικά στοιχεία, τα δημόσια έσοδα για τη Γενική Κυβέρνηση ανήλθαν σε €6.801,6 εκατ., δηλαδή υπάρχει μια αύξηση στα έσοδα της τάξης των €257,6 εκατ. σε σχέση με την

αρχική πρόβλεψη. Οι πρωτογενείς δημόσιες δαπάνες το 2015 αναμενόταν να παρουσιάσουν μείωση κατά 1,2% σε σύγκριση με το 2014 και να φτάσουν τα €6.802 εκατ., ενώ με βάση τα τελικά στοιχεία οι πρωτογενείς δημόσιες δαπάνες ανήλθαν σε €6.485,8 εκατ., δηλαδή μειώθηκαν κατά €316,2 εκατ..

Σημειώνεται ότι, για το 2015 καταβλήθηκαν τόκοι ύψους €496,0 εκατ., ενώ είχε προσυπολογιστεί ποσό €639 εκατ. (οι τόκοι που αφορούν την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους προσμετρούν στο δημοσιονομικό ισοζύγιο και όχι στο πρωτογενές ισοζύγιο). Επιπρόσθετα, στον Προϋπολογισμό του έτους 2015 είχε προσυπολογιστεί, ως έσοδο, μέρισμα από την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου €113 εκατ., ενώ τελικά καταβλήθηκε μέρισμα ύψους €133 εκατ..

Δημόσιο Χρέος: Στο ΣΠΑΠ 2015-2017 το ανώτατο όριο για το ύψος του δημόσιου χρέους αναθεωρήθηκε και καθορίστηκε μεταξύ του 118,4% μέχρι 123,0% του ΑΕΠ, ενώ με τις προβλέψεις κατά την κατάρτιση του Προϋπολογισμού του 2015 στο 126,1% του ΑΕΠ. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της γενικής κυβέρνησης για το 2015 είναι της τάξης του 108,9% του ΑΕΠ (€18,9 δισ.). Ο συγκεκριμένος δημοσιονομικός στόχος φαίνεται να έχει επιτευχθεί με σημαντικό περιθώριο, λόγω:

- της πραγματοποίησης, σε μικρότερο βαθμό δημοσιονομικού ελλείμματος τα έτη 2013, 2014 και 2015.
- της αναθεώρησης των μεγεθών των Εθνικών Λογαριασμών, και κατά συνέπεια του ΑΕΠ, μετά την εφαρμογή του νέου στατιστικού προτύπου, Ευρωπαϊκό Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών 2010 (ESA 2010).
- της μη χρησιμοποίησης ολόκληρου του ποσού που προοριζόταν για τυχόν επιπρόσθετες κεφαλαιακές ανάγκες του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Βάσει των προβλέψεων του ΔΝΤ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Υπουργείου Οικονομικών το δημόσιο χρέος θα ακολουθήσει πτωτική πορεία, τηρώντας το σχετικό κριτήριο (Γράφημα «Εξέλιξη δημόσιου χρέους», σελίδα 28). Το κριτήριο αυτό προνοεί πως όταν ένα κράτος μέλος έχει επίπεδο χρέους πάνω από το 60% του ΑΕΠ αυτό θα πρέπει να μειώνεται με ικανοποιητικό ρυθμό. Αυτό σημαίνει ότι, η ετήσια μείωση, κατά μέσο όρο τριετίας, θα πρέπει να ισούται το ελάχιστο με το 1/20 της διαφοράς μεταξύ του επιπέδου του χρέους μιας χώρας και του ποσοστού αναφοράς του 60%.

Κεντρική Κυβέρνηση: Στο ΣΠΔΠ 2015-2017 καθορίζονται οι ανώτατες οροφές στα δημόσια οικονομικά οι οποίες είναι και σύμφωνες με τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στα πλαίσια του ΠΟΠ. Επίσης, καθορίζονται συγκεκριμένοι στόχοι, χρονοδιαγράμματα και τίθενται ανώτατα όρια δαπανών ανά Ανεξάρτητη Υπηρεσία/ Υπουργείο για περιορισμό των δαπανών.

- **Δημόσιες Δαπάνες:** Στο ΣΠΔΠ 2015-2017, οι συνολικές δαπάνες για την Κεντρική Κυβέρνηση για το έτος 2015, είχαν προσυπολογιστεί σε €5.950 εκατ., ο εγκεκριμένος Προϋπολογισμός για το 2015 καθόρισε το ανώτατο επίπεδο δαπανών στα €6.278 εκατ. ενώ οι πραγματικές δαπάνες που υλοποιήθηκαν περιορίστηκαν σε €5.692 εκατ.⁷
- **Δημόσια Έσοδα:** Αντίστοιχα και για τα δημόσια έσοδα, στο ΣΠΔΠ 2015-2017, είχαν προσυπολογιστεί σε €5.613 εκατ., ο εγκεκριμένος Προϋπολογισμός για το 2015 καθόρισε το επίπεδο εσόδων στα €5.905 εκατ. ενώ τα πραγματικά έσοδα ανήλθαν σε €5.821 εκατ.⁷

Όπως διαφαίνεται από τα πιο πάνω στοιχεία, κατά το έτος 2015, πραγματοποιήθηκαν λιγότερες δαπάνες από τις αρχικά προσυπολογιζόμενες και ταυτόχρονα έχουν εισπραχτεί περισσότερα έσοδα από τα προβλεπόμενα. Οι εξελίξεις αυτές αποτυπώνονται στο μειωμένο δημοσιονομικό έλλειμμα και στο ύψος του δημόσιου χρέους, σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις.

⁷ Τα στοιχεία για τα προσυπολογιζόμενα και πραγματικά έσοδα και δαπάνες της Κεντρικής Κυβέρνησης έχουν πηγή την Δημοσιονομική Έκθεση του 2015.

3. Μακροοικονομικές προβλέψεις

Το Συμβούλιο έχοντας υπόψη τις σχετικές πρόνοιες της νομοθεσίας⁸, έχει καταλήξει στην εκτίμηση ότι οι μακροοικονομικές προβλέψεις οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν για τη στήριξη του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής 2017-2019 είναι εντός των αποδεκτών ορίων.

Για τη διαμόρφωση της εκτίμησής του, το Συμβούλιο, έλαβε υπόψη τα αριθμητικά στοιχεία που είχε στη διάθεσή του μέχρι και την 14^η Απριλίου 2016, τα οποία παρατίθενται αναλυτικά στη συνέχεια, την αξιολόγηση των μέχρι σήμερα προβλέψεων που έχουν γίνει στα πλαίσια των καθιερωμένων αξιολογήσεων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής (ΠΟΠ) αλλά και τα πιο κάτω σημεία:

- Με βάση τη σύγκριση των μακροοικονομικών προβλέψεων από διάφορους φορείς όπως του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου και του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου (μόνο για το 2016), οι μακροοικονομικές προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών βρίσκονται μέσα στο εύρος των προβλέψεων των πιο πάνω, (Πίνακας «Ρυθμοί μεταβολής βασικών μακροοικονομικών δεικτών», σελίδα 19)
- Όπως διαφαίνεται, οι μέχρι σήμερα προβλέψεις έχουν αποδειχθεί συντηρητικές σε σχέση με τα πραγματικά αποτελέσματα της Κυπριακής οικονομίας, (Πίνακας «Σύγκριση αρχικών προβλέψεων στο ΠΟΠ Μαΐου 2013 με τελικά στοιχεία», σελίδα 24).
- Για την εξαγωγή των μακροοικονομικών προβλέψεων, το Υπουργείο Οικονομικών, σε σχέση με το ΔΝΤ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει χρησιμοποιήσει πιο πρόσφατα αριθμητικά στοιχεία και δεδομένα.

Καταλήγοντας, το Συμβούλιο κρίνει σκόπιμο να τονίσει τους κινδύνους που πιθανόν να επηρεάσουν την Κυπριακή Οικονομία (Σελίδες 4-13). Οι κίνδυνοι αυτοί, σε συνδυασμό, με το ιδιαίτερα ψηλό δημόσιο και ιδιωτικό χρέος καθιστούν την Κυπριακή οικονομία και τα δημόσια οικονομικά εξαιρετικά ευάλωτα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το συνολικό εξωτερικό χρέος της Κύπρου ανέρχεται σε ένα ποσοστό πέραν του 400% του ΑΕΠ, η Κυπριακή οικονομία είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένη σε κινδύνους που είναι εκτός του ελέγχου της.

Σημειώνεται ότι, το Συμβούλιο έχει αποστείλει επιστολή προς τον Υπουργό Οικονομικών ημερομηνίας 15 Απριλίου 2016, ενημερώνοντας τον σχετικά με τη ληφθήσα απόφασή του. Το Συμβούλιο για την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης, έλαβε υπόψη του στοιχεία που προέκυψαν μεταγενέστερα. Τα στοιχεία αυτά φαίνεται να στηρίζουν μια θετικότερη εικόνα.

⁸ Άρθρο 35(2) του Περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο «Ο Υπουργός κοινοποιεί στο Συμβούλιο δύο (2) εβδομάδες πριν από τη δημοσίευση των εγγράφων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, τα στοιχεία και τις υποθέσεις των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών προβλέψεων που στηρίζουν το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής και το Συμβούλιο παρέχει εκτίμηση των μακροοικονομικών προβλέψεων με επιστολή του προς τον Υπουργό εντός πέντε (5) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης.

Νοείται ότι, σε περίπτωση που το Συμβούλιο δεν συμφωνεί με τις εν λόγω μακροοικονομικές προβλέψεις, ενημερώνει τον Υπουργό ο οποίος συγκαλεί εντός πέντε (5) ημερών επιτροπή συνδιαλλαγής, αποτελούμενη από τα μέλη του Συμβουλίου και εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών και εάν, εντός τριών ημερών από τη σύγκληση της επιτροπής συνδιαλλαγής, το Συμβούλιο δεν είναι ακόμη σε θέση να υποστηρίξει τις μακροοικονομικές προβλέψεις, τότε ο Υπουργός ανακοινώνει δημόσια τη θέση του, αιτιολογώντας τη μη στήριξη τους.

Αξιολόγηση παλαιότερων προβλέψεων

Το άρθρο 47(2) του σχετικού Νόμου, το οποίο αναφέρεται στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής και στις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις, αναφέρει ότι «Το Συμβούλιο προβαίνει σε τακτά χρονικά διαστήματα σε αξιολογήσεις κατά πόσο υφίσταται οποιαδήποτε συστημική μεροληψία στις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις κατά το χρόνο δημοσίευσης από τον Υπουργό και εάν υφίσταται, υποβάλλει εισηγήσεις στον Υπουργό για τις απαιτούμενες ενέργειες προς αποφυγή τέτοιας μεροληψίας».

Αναφέρεται ότι, μέχρι και τις αρχές του 2016, οι εκτιμήσεις για τις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις συμφωνούνταν με τους εταίρους, κατά τη διάρκεια των αξιολογήσεων του ΠΟΠ.

Σύμφωνα με τους πιο κάτω Πίνακες (Πίνακας 1 & Πίνακας 2), οι προβλέψεις που είχαν γίνει διαχρονικά μέσα στα πλαίσια του ΠΟΠ και οι οποίες κυρίως αποτύπωναν τις εκτιμήσεις του ΔΝΤ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, φαίνεται να ήταν συντηρητικές, έχοντας υπόψη τα πραγματικά αποτελέσματα της Κυπριακής οικονομίας.

Σημειώνεται ειδικά ότι, οι προβλέψεις για το ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ και το Πρωτογενές Ισοζύγιο για το έτος 2015, που είχαν ανακοινωθεί στις αρχές του 2016 (κατά την διαδικασία της 8^{ης} Αξιολόγησης του ΠΟΠ), ανέρχονταν σε 1,5% και 2,6% αντίστοιχα, ενώ τα τελευταία στοιχεία (Μάρτιος 2016) αναφέρονται σε 1,6% και 2,8% αντίστοιχα (χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ποσό ανακεφαλαιοποίησης της ΣΚΤ).

Πίνακας 1: Προβλέψεις ΠΟΠ για ποσοστιαία μεταβολή του ΑΕΠ (ρυθμός ανάπτυξης σε σταθερές τιμές)				
Έτος αναφοράς	Αρχικό ΠΟΠ Απρίλιος 2013	Εκτιμήσεις μετά την 5 ^η αξιολόγηση (Ιούλιος 2014)	Εκτιμήσεις μετά την 7 ^η αξιολόγηση (Ιούλιος 2015)	Εκτιμήσεις και τελικά στοιχεία 8ης αξιολόγησης (Ιαν. 2016)*
% στο ΑΕΠ				
2013	-8,7	-5,4	-5,4	-5,4
2014	-3,9	-4,2	-2,3	-2,3
2015	1,1	0,4	0,5	1,4
2016	1,9	1,6	1,4	1,5

Πίνακας 2: Προβλέψεις ΠΟΠ για το πρωτογενές ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης				
Έτος αναφοράς	Αρχικό ΠΟΠ Απρίλιος 2013	Εκτιμήσεις μετά την 5 ^η αξιολόγηση (Ιούλιος 2014)	Εκτιμήσεις μετά την 7 ^η αξιολόγηση (Ιούλιος 2015)	Εκτιμήσεις και τελικά στοιχεία 8ης αξιολόγησης (Ιαν. 2016)*
% στο ΑΕΠ				
2013	-4,2	-2,0	-1,8	-1,8
2014	-4,3	-1,3	2,6	2,6
2015	-2,1	-1,6	1,9	2,4
2016	1,2	1,2	2,4	2,6

*Για τα έτη 2013-2015 παρουσιάζονται τα τελευταία στοιχεία.

Μεθοδολογία

Για την παροχή εκτίμησης, ως προς τις μακροοικονομικές προβλέψεις, που πλαισιώνουν το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2017-2019, το Συμβούλιο βασίστηκε στην:

1. σύγκριση (benchmarking) των προβλέψεων με άλλες αντίστοιχες προβλέψεις από άλλα σώματα και οργανισμούς,
2. αξιολόγηση των σχετικών διαδικασιών που εφαρμόζει το Υπουργείο Οικονομικών για την ετοιμασία των προβλέψεων, και
3. αξιολόγηση των πιο πρόσφατων οικονομικών δεικτών και στοιχείων και κατά πόσο αυτά συνάδουν με τις υπό αναφορά προβλέψεις.

Σύγκριση Προβλέψεων

Συγκριτικός πίνακας μακροοικονομικών προβλέψεων:

Ρυθμοί μεταβολής βασικών μακροοικονομικών δεικτών																					
Συγκριτικός πίνακας προβλέψεων Υπ. Οικονομικών και άλλων οργανισμών																					
	2015	2016					2017					2018					2019				
		Υπ. Οικ.	Ευρ. Επ.	ΔΝΤ	ΚΤΚ	Παν. Κυπ.	Υπ. Οικ.	Ευρ. Επ.	ΔΝΤ	ΚΤΚ	Παν. Κυπ.	Υπ. Οικ.	Ευρ. Επ.	ΔΝΤ	ΚΤΚ	Παν. Κυπ.	Υπ. Οικ.	Ευρ. Επ.	ΔΝΤ	ΚΤΚ	Παν. Κυπ.
Πραγματικό ΑΕΠ	1,6	2,2	1,5	1,6	2,0	2,4	2,5	2,0	2,0	2,7		2,5		2,2			2,5		2,1		
Δημόσια κατανάλωση	1,1	0,6	-0,9	-0,9	-3,4		1,3	0,2	0,2	0,3		0,5		0,5			0,1		0,9		
Ιδιωτική κατανάλωση	1,9	1,9	1,6	1,3	2,1		1,9	1,4	1,3	2,0		2,4		1,5			2,6		1,2		
Επενδύσεις Πάγιου Κεφαλαίου	14,0	5,0	5,6	3,6	7,2		4,7	4,0	3,6	6,1		3,5		4,5			3,5		4,2		
Εξαγωγές	1,9	2,7	3,2	1,6	3,7		3,2	2,6	2,7	3,3		3,4		3,3			3,6		3,2		
Εισαγωγές	4,0	2,4	3,4	1,2	2,5		2,6	1,9	1,9	2,8		3,0		2,4			3,2		2,3		
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-1,4	-0,5	0,4	-0,7		Σημ. Σημ.	0,5	0,8	-0,8		Σημ.	1,5	Σημ.	-1,6	Σημ.	Σημ.	2,2	Σημ.	-1,6	Σημ.	Σημ.
Ονομαστικό ΑΕΠ	0,2	1,8	1,9	2,3			3,0	2,8	2,8			4,1		3,8			4,8		3,7		
Εναρμονισμένος πληθωρισμός	-1,5	-0,7	0,2	0,6	0,2		0,5	1,3	1,3	1,1		1,6		1,5			2,0		1,8		
Απασχόληση	0,9	1,2	0,9	0,6			1,5	1,2	1,2			1,5		1,5			1,5		1,5		
Ανεργία	15,0	13,5	14,2	14,5			12,5	13,2	13,0			11,5		11,9			10,0		10,6		
Απολαβές υπαλλήλων	-0,2	1,2	1,1		Σημ.		2,0	0,6		Σημ.		2,7					3,5				
Απολαβές ανά υπάλληλο	-1,0	0,0	0,4	Δ/ι			0,5	-0,2	Δ/ι			1,0		Σημ.			1,5		Δ/ι		
Πηγές		Οργανισμός				Έκδοση					Σύνδεσμος										
ΔΝΤ		ΔΝΤ				Έκθεση Κράτους 2016 & Παγκόσμιες Οικονομικές Προοπτικές με επεξεργασία δεδομένων					https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2016/cr1626.pdf http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/pdf/text.pdf										
Ευρ.Επ.		Ευρωπαϊκή Επιτροπή				Χειμερινές προβλέψεις 2015					http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2016_winter/cy_en.pdf										
ΚΤΚ		Κεντρική Τράπεζα Κύπρου				Οικονομικό Δελτίο 12/2015					http://www.centralbank.gov.cy/media/pdf_gr/Economic_Bulletin_Dec_2015_greek.pdf										
Π.Κυπ.		Πανεπιστήμιο Κύπρου				Οικονομικές Προοπτικές					http://www.ucy.ac.cy/erc/documents/EconomicOutlook_Jan16.pdf										
Σημ. Δεν υπάρχει πρόβλεψη για τα συγκεκριμένα στοιχεία																					

Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Με βάση τις **χειμερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁹ (Winter Forecast)**, το ΑΕΠ της Κυπριακής οικονομίας αναμενόταν να αυξηθεί κατά 1,4% το 2015, ωθούμενο από την εγχώρια και την εξωτερική ζήτηση, την ύπαρξη χαμηλού πληθωρισμού και την υποτίμηση του ευρώ. Ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να φτάσει το 1,5% το 2016 και 2,0% το 2017, με τη στήριξη της αγοράς εργασίας και παράλληλα με τη ρύθμιση της ανεργίας σε καθοδική τροχιά. Η βελτίωση στα δημόσια οικονομικά αναμένεται να συνεχίσει και τα επόμενα χρόνια, λόγω της αυξημένης οικονομικής δραστηριότητας και παρά τη λήξη κάποιων προσωρινών μέτρων.

Το πρωτογενές ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης για το 2015 προβλεπόταν να φτάσει το 2,2% του ΑΕΠ, ενώ το δημοσιονομικό ισοζύγιο να παραμένει ελλειμματικό της τάξης του 1,0% του ΑΕΠ. Για το 2016 και 2017, το πρωτογενές ισοζύγιο αναμένεται να είναι πλεονασματικό 2,6% του ΑΕΠ και να παραμείνει σταθερό στο ίδιο επίπεδο το 2017. Το δημόσιο χρέος προβλέπεται να ανέλθει στο 108,4% του ΑΕΠ για το 2015, ενώ από το 2016 αναμένεται καθοδική πορεία (99,9% του ΑΕΠ) και το 2017 να μειωθεί στο 95% του ΑΕΠ.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι κυριότεροι κίνδυνοι που εξακολουθούν να υφίστανται είναι η αποδυνάμωση της εξωτερικής ζήτησης, οι οικονομικές κυρώσεις κατά της Ρωσίας και ο αργός ρυθμός μείωσης των μη-εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) στο χρηματοπιστωτικό τομέα.

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο: Με βάση τις τελευταίες εκτιμήσεις του **Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), Ιανουάριος 2016 (IMF Country Report 16/26)¹⁰**, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης για το 2015 αναμενόταν στο 1,4% σε σχέση με την προηγούμενη εκτίμηση για ρυθμό ανάπτυξης 0,5%. Η εν λόγω αναθεώρηση αντικατοπτρίζει τα καλύτερα από τα αναμενόμενα αποτελέσματα της οικονομίας για το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο του 2015. Για το 2016, ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ αναμένεται να είναι της τάξης του 1,5% και για την επόμενη τριετία 2017-2020, προβλέπονται ρυθμοί ανάπτυξης κατά μέσο όρο 2%, με την ενίσχυση της εξωτερικής ζήτησης και των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου.

Τόσο τα στοιχεία για την ανεργία όσο και για τον πληθωρισμό έχουν επανεκτιμηθεί προς τα κάτω. Συγκεκριμένα, η ανεργία για το 2015 αναμένεται να φτάσει το 15,5% και ακολουθεί πτωτική πορεία, 14,5% και 13,2% για τα έτη 2016 και 2017, αντίστοιχα, σε σύγκριση με 16,1% το 2014. Επιπρόσθετα, ο πληθωρισμός αναμενόταν να είναι αρνητικός για το 2015, της τάξης του -1,6% και για το 2016 προβλέπεται να είναι θετικός της τάξης του 0,6%, όμως ταυτόχρονα, θα βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με την προηγούμενη πρόβλεψη, λόγω των συνεχιζόμενων πτωτικών τιμών του πετρελαίου.

Το ΔΝΤ θεωρεί, ως σημαντικότερους, για την οικονομία, κινδύνους τους πιο κάτω:

- οι εσωτερικοί κίνδυνοι αφορούν τη μη υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων λόγω των βουλευτικών εκλογών και το σταθερά ψηλό ποσοστό ΜΕΔ, τα οποία θα επηρεάσουν αρνητικά την εμπιστοσύνη, τις αισιόδοξες προοπτικές της οικονομίας, τις επενδύσεις και σε μακροπρόθεσμο επίπεδο την οικονομική ανάπτυξη.
- οι εξωτερικοί κίνδυνοι, αφορούν το μεγάλο ποσοστό εξωτερικού χρέους (προβλέπεται περίπου 574% του ΑΕΠ για το 2015), το οποίο καθιστά ευάλωτη την οικονομία σε εξωτερικές μεταβολές του επιτοκίου και του ρυθμού ανάπτυξης και οι αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις λόγω της συνέχισης των κυρώσεων κατά της Ρωσίας, κυρίως στα έσοδα από τον τουρισμό και στις επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Με βάση την πιο πρόσφατη έκθεση του ΔΝΤ, Παγκόσμιες Οικονομικές Προοπτικές (World Economic Outlook¹¹), διαφοροποιήθηκε η εκτίμηση του οργανισμού για το ΑΕΠ μόνο για το 2016, στο 1,6%.

⁹ http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2016_winter/cy_en.pdf

¹⁰ <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2016/cr1626.pdf>

¹¹ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/pdf/text.pdf>

Κεντρική Τράπεζα Κύπρου: Οι προβλέψεις της Ομάδας Τεχνοκρατών της Κεντρικής Τράπεζας (ΚΤΚ), όπως αυτές αποτυπώνονται στο Οικονομικό Δελτίο του Δεκεμβρίου 2015 (Economic Bulletin)¹² παρουσιάζουν ότι ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ για το 2015 προβλέπεται να αυξηθεί κατά 1,6%, κυρίως λόγω της αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου. Για το 2016 και 2017, αντίστοιχα, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας προβλέπεται να είναι θετικός, της τάξης του 2,0% και 2,7%.

Αναφορικά για την εξέλιξη του πληθωρισμού, για το 2015, με βάση τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, ο πληθωρισμός προβλέπεται να είναι αρνητικός της τάξης του 1,6% λόγω των μειωμένων τιμών των ενεργειακών προϊόντων (πετρελαίου). Για το 2016 και 2017, λόγω και της περαιτέρω ενίσχυσης του ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ, προβλέπεται αύξηση του επιπέδου των τιμών και συγκεκριμένα αναμένεται πληθωρισμός της τάξης του 0,2% και 1,1%, αντίστοιχα.

Σε συνέχεια των πιο πάνω και μετά από σχετική συνάντηση με την Ομάδα Τεχνοκρατών της Κεντρικής Τράπεζας για ανταλλαγή απόψεων για τα τελευταία στοιχεία και τις εξελίξεις, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας για το 2016 και 2017, αναμένεται να κυμανθεί σε ελαφρώς ψηλότερα επίπεδα, 2,5% και 3,0% αντίστοιχα, καθιστώντας τις αρχικές προβλέψεις για τη συγκεκριμένη περίοδο ως πιο συντηρητικές. Οι αναθεωρημένες, προς τα πάνω, προβλέψεις στηρίζονται κυρίως στα επενδυτικά έργα (παγίου κεφαλαίου) που αναμένεται να ξεκινήσουν και θα δώσουν περαιτέρω ώθηση στην οικονομία, σε συνδυασμό με τη συνέχιση των βελτιωμένων επιδόσεων του τομέα του τουρισμού (ενδείξεις για αύξηση αφίξεων από Ρωσία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο κλπ.).

Κέντρο Οικονομικών Ερευνών Πανεπιστημίου Κύπρου: Με βάση το Δελτίο Οικονομικές Προοπτικές, Ιανουάριος 2016, του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου¹³, η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας στην Κύπρο προβλέπεται να συνεχιστεί και κατά τα επόμενα τρίμηνα για το 2016. Ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές) για το 2015 προβλέπεται σε 1,5%. Η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ το τέταρτο τρίμηνο του 2015 συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2014 εκτιμάται σε 2,8%. Η ανάκαμψη της Κυπριακής οικονομίας αναμένεται να ισχυροποιηθεί το 2016, καθώς ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ προβλέπεται στο 2,4%.

Όπως αναφέρονται στο Δελτίο, οι κυριότεροι παράγοντες που οδηγούν στην προβλεπόμενη αύξηση του ΑΕΠ για τα επόμενα τρίμηνα είναι οι εξής:

- η επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας και απασχόλησης το τρίτο τρίμηνο του 2015 και η συνέχιση της βελτιωμένης πορείας εγχώριων δεικτών το τελευταίο τρίμηνο του 2015,
- οι μειώσεις στα εγχώρια δανειστικά επιτόκια σε συνθήκες μειωμένης ζήτησης και ψηλής ανεργίας, καθώς και η περαιτέρω σταθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος,
- η ενδυνάμωση της οικονομικής εμπιστοσύνης στην Κύπρο το 2015, παρά τη μικρή υποχώρηση που είχε σημειωθεί λόγω των εξελίξεων στην Ελλάδα, καθώς και η καλύτερευση όλων των εγχώριων δεικτών οικονομικού κλίματος το τέταρτο τρίμηνο του 2015,
- οι μειωμένες διεθνείς τιμές του πετρελαίου, οι καθοδικές τάσεις στο εγχώριο επίπεδο τιμών και ο χαμηλός πληθωρισμός στην ΕΕ αναμένεται να ενισχύσουν την ανάκαμψη μέσω των επιδράσεων στα πραγματικά εισοδήματα και στη ζήτηση,
- οι θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης στην ευρωζώνη και το Ηνωμένο Βασίλειο καθώς και η συνέχιση της ανόδου των Ευρωπαϊκών δεικτών οικονομικού κλίματος,

¹² http://www.centralbank.gov.cy/media/pdf_gr/Economic_Bulletin_Dec_2015_greek.pdf

¹³ http://www.ucy.ac.cy/erc/documents/EconomicOutlook_Jan16.pdf

- η αποδυνάμωση του ευρώ έναντι βασικών νομισμάτων και κυρίως της στερλίνας προβλέπεται να συμβάλει στην αύξηση της δραστηριότητας μέσω των εξαγωγών και ιδιαίτερα, του τουρισμού, και
- οι μειώσεις στα ευρωπαϊκά δανειστικά επιτόκια αντικατοπτρίζουν την υποβοηθητική νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) από την οποία επωφελείται και η Κύπρος.

Ο πληθωρισμός με βάση το Δείκτη Τιμών Καταναλωτή προβλέπεται στο 0,3% για το έτος 2016. Από τα σημερινά αρνητικά επίπεδα προβλέπεται να αυξηθεί κατά το δεύτερο μισό του έτους, καθώς η δραστηριότητα και η ζήτηση θα συνεχίσουν να ενδυναμώνονται.

Μεθοδολογία Υπουργείου Οικονομικών

Η διαδικασία σχηματισμού των προβλέψεων για τα κυριότερα μακροοικονομικά και δημοσιονομικά μεγέθη, διεξάγεται σε εξαμηνιαία βάση από το Υπουργείο Οικονομικών, το Μάρτιο, μέσα στα πλαίσια ετοιμασίας του Προγράμματος Σταθερότητας, το οποίο υποβάλλεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Οκτώβριο μέσα στα πλαίσια ετοιμασίας του Κρατικού Προϋπολογισμού.

Τα κυριότερα μακροοικονομικά μεγέθη, στη βάση των οποίων στηρίζεται το μακροοικονομικό σενάριο της οικονομίας αποτελούν, μεταξύ άλλων, ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ, σε σταθερές και τρέχουσες τιμές, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, οι εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και η τελική κατανάλωση (δημόσια και ιδιωτική).

Τα κυριότερα δημοσιονομικά μεγέθη αφορούν τις τρέχουσες δαπάνες και έσοδα, το πρωτογενές ισοζύγιο, το δημοσιονομικό ισοζύγιο, για την Γενική Κυβέρνηση, και πως αυτά καθορίζουν την εξέλιξη του δημοσίου χρέους.

Οι προβλέψεις των κύριων παραμέτρων για τον υπολογισμό του ρυθμού ανάπτυξης, που στηρίζουν το μακροοικονομικό σενάριο, βασίζονται στη μέθοδο της δαπάνης (expenditure approach), με κύριες παραδοχές / υποθέσεις τις μεταβολές στην παραγωγικότητα, στην απασχόληση και στις επενδύσεις. Με τη μέθοδο αυτή χρησιμοποιείται η θεμελιώδης μακροοικονομική εθνολογιστική ταυτότητα για τον υπολογισμό του ΑΕΠ,

$$Y = C + I + G + X - M,$$

όπου,

- Y: ονομαστικό ΑΕΠ
- C: ιδιωτική τελική καταναλωτική δαπάνη,
- I: επενδύσεις σε πάγιο κεφαλαιουχικό εξοπλισμό,
- G: δημόσια τελική καταναλωτική δαπάνη,
- X: εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και
- M: εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών.

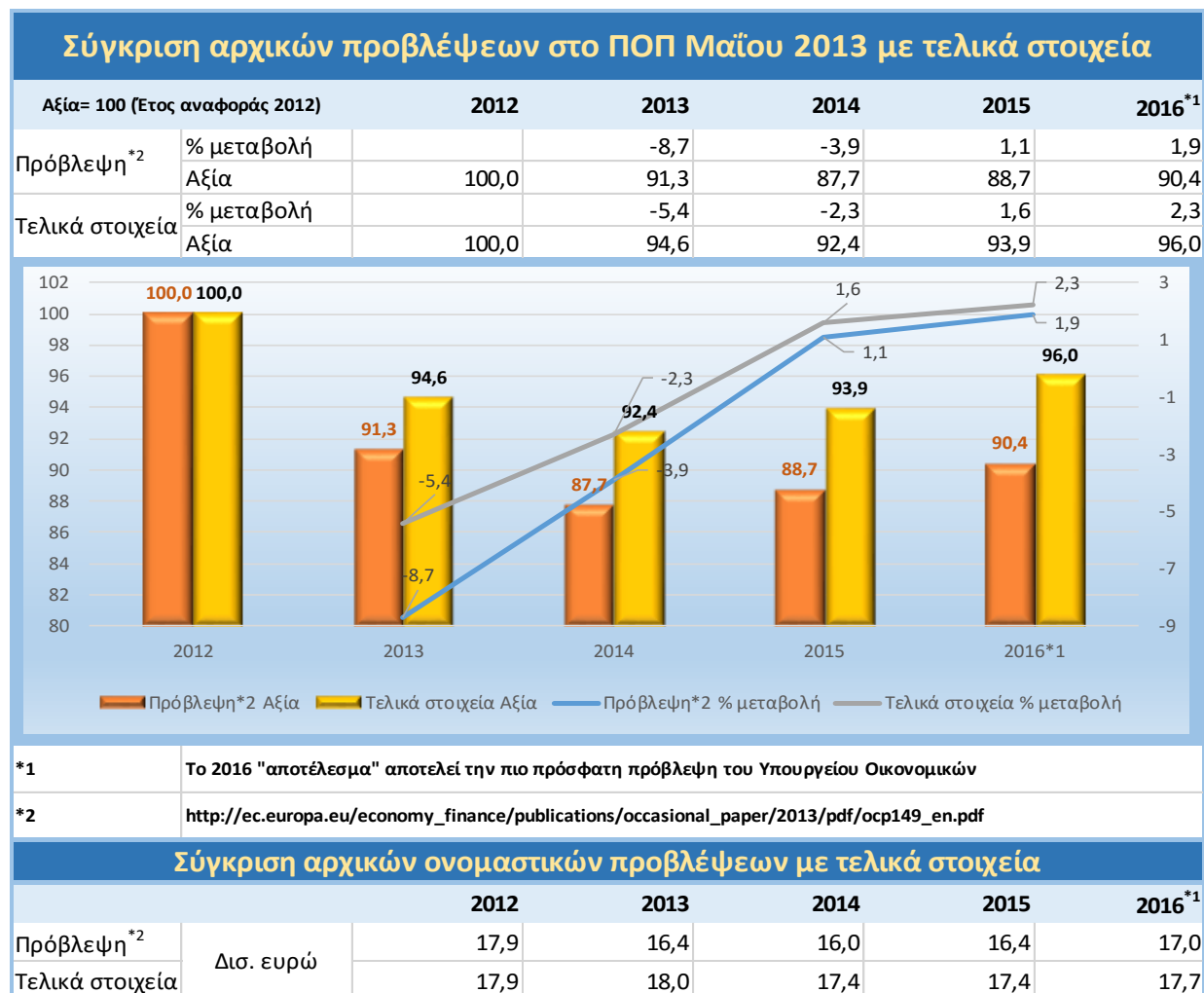
Σημειώνεται ότι, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για τον υπολογισμό του ΑΕΠ χρησιμοποιείται η μέθοδος παραγωγής (production approach). Η μέθοδος παραγωγής είναι το άθροισμα της προστιθέμενης αξίας που προκύπτει από το σύνολο των τομέων της οικονομίας. Ωστόσο, λόγω της απουσίας ενός μακροοικονομικού μοντέλου που να αξιοποιεί τις διαθέσιμες πληροφορίες και λόγω έλλειψης άλλων πόρων, το Υπουργείο Οικονομικών χρησιμοποιεί τη μέθοδο της δαπάνης για την εξαγωγή των προβλέψεων.

Για τη διενέργεια των προβλέψεων, λαμβάνονται στοιχεία από τη Στατιστική Υπηρεσία, Υπουργείο Οικονομικών, τη Στατιστική Υπηρεσία της ΕΕ, Eurostat και άλλες οικονομικές πληροφορίες από τα Υπουργεία, Δημόσιους Οργανισμούς, ούτως ώστε να αποτυπώνεται μια ολοκληρωμένη εικόνα για το οικονομικό κλίμα γενικότερα. Μεταξύ άλλων:

- Λαμβάνονται πληροφορίες για το Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (αναλυτικές κατηγορίες) από τη Στατιστική Υπηρεσία με σκοπό τον υπολογισμό του αποπληθωριστή του ΑΕΠ.
- Για το ποσοστό ανεργίας αντλούνται στοιχεία από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (Labour Force Survey) και για την απασχόληση κατά οικονομική δραστηριότητα από τη Στατιστική Υπηρεσία, Τομέας Εθνικών Λογαριασμών, όπου καταγράφονται και οι τελευταίες εξελίξεις στην αγορά εργασίας.
- Με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το εθνικό και διαθέσιμο εισόδημα, γίνεται πρόβλεψη του Διαθέσιμου Εισοδήματος (Disposable Income) και της Τελικής Καταναλωτικής Δαπάνης.
- Η Δημόσια Καταναλωτική Δαπάνη, σε τρέχουσες τιμές εξάγεται στη βάση των στατιστικών στοιχείων που λαμβάνονται από τη Στατιστική Υπηρεσία και σε σταθερές τιμές με τη χρήση σταθμισμένου αποπληθωριστή, ο οποίος έχει σταθμίσεις 40% από το ΔΤΚ και 60% από μισθούς.
- Για τις εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών, αναλυτικά στοιχεία λαμβάνονται από τον Τομέα Εξωτερικού Εμπορίου, Στατιστική Υπηρεσία. Γίνεται σύνδεση των εισαγωγών με το εγχώριο οικονομικό κλίμα και γενικότερα με την εγχώρια οικονομία. Αναφορικά για τις εισαγωγές, λαμβάνονται υπόψη και περαιτέρω δείκτες (π.χ. για τις εισαγωγές καταναλωτικών αγαθών υπάρχει συσχέτιση με την τελική καταναλωτική δαπάνη). Όσον αφορά τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών, γίνεται σύνδεση με τις προοπτικές και τους κινδύνους που αφορούν κυρίως το εξωτερικό περιβάλλον.
- Για τις πάγιες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, λαμβάνονται υπόψη τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία από τη Στατιστική Υπηρεσία (π.χ. άδειες οικοδομής) και τα κυριότερα επενδυτικά έργα, τα οποία, το Υπουργείο συλλέγει από τους αρμόδιους φορείς, πληροφορίες ότι θα υλοποιηθούν.
- Αφού αναλυθούν οι κυριότερες παράμετροι, ως αποτέλεσμα από τη διαδικασία εξάγεται ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ, σε σταθερές τιμές.
- Προτού εξαχθούν τα τελικά αποτελέσματα τα οποία θα αποτελέσουν τη βάση για τη δημιουργία του μακροοικονομικού σεναρίου, γίνεται ανάλυση ευαισθησίας με τη δημιουργία εναλλακτικών σεναρίων μέσω της αλλαγής των διάφορων παραμέτρων (π.χ. ψηλότερη ανεργία, χαμηλότερος πληθωρισμός) και εξάγεται το ανάλογο αποτέλεσμα, με βάση τα δεδομένα που υπάρχουν την εκάστοτε στιγμή.
- Εμπειρική ερμηνεία και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, ούτως ώστε να υπάρχει οικονομική συνοχή και λογική εξήγηση των υπολογισμών.
- Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, με σύγκριση αντίστοιχων προβλέψεων από άλλους οργανισμούς θεσμούς, όπως του ΔΝΤ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου.

Σύγκριση προβλέψεων

Κατά τη συνομολόγηση του ΠΟΠ της Κύπρου, το Μάιο του 2013, είχαν καταγραφεί οι μακροοικονομικές προβλέψεις που αφορούσαν τη σχετική περίοδο. Το Συμβούλιο, κρίνει σκόπιμο να παραθέσει πιο κάτω τις προβλέψεις που αφορούν τη μεταβολή του ΑΕΠ, σε σχέση με τα πραγματικά μεγέθη. Η σύγκριση αυτή δείχνει την πραγματοποίηση ψηλότερου του αναμενόμενου ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ.

Νεότερα στοιχεία και δείκτες

Με βάση τα πιο πρόσφατα στατιστικά στοιχεία και ενδείξεις (Παράρτημα 1), φαίνεται ότι τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα η οικονομία θα παρουσιάσει μια πιο θετικότερη εικόνα απ' ό,τι αρχικά προβλεπόταν.

Η πιο πάνω εξέλιξη επιβεβαιώνεται και από την προκαταρκτική εκτίμηση της Στατιστικής Υπηρεσίας, όπου ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας κατά το πρώτο τρίμηνο του 2016 είναι θετικός και υπολογίζεται σε 2,6% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2015. Μετά τη διόρθωση του ΑΕΠ ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις και τις εργάσιμες μέρες, ο ρυθμός ανάπτυξης υπολογίζεται στο 2,7%.

4. Ανώτατα όρια και μέτρα πολιτικής

Σύμφωνα με το άρθρο 35 (1γ) το Συμβούλιο προβαίνει σε «αξιολόγηση των ανώτατων ορίων και των μέτρων πολιτικής που περιλαμβάνονται στο τρέχον Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής».

Ανώτατα όρια Δημοσίων Δαπανών

Στο ΣΠΔΠ 2017-2019 καθορίζονται οι ανώτατες οροφές στα δημόσια οικονομικά σε επίπεδο πρωτογενούς ισοζυγίου, εξαιρουμένων των δαπανών για τόκους, για τη Γενική και Κεντρική Κυβέρνηση. Όπως φαίνεται και από τους δημοσιονομικούς στόχους που έχουν τεθεί (βλ. Πίνακας Δημοσιονομικοί στόχοι), λόγω της αναμενόμενης περαιτέρω βελτίωσης του μακροοικονομικού περιβάλλοντος και της θετικής μεταβολής του ΑΕΠ, το πρωτογενές ισοζύγιο για τη Γενική Κυβέρνηση εκτιμάται ότι θα είναι πλεονασματικό της τάξης του 1,9% του ΑΕΠ για το 2017 και θα φτάσει μέχρι το 3% του ΑΕΠ το 2019.

Δημοσιονομικοί στόχοι				
Έτος	Πρωτογενές Ισοζύγιο	ΑΕΠ	Πρωτογενές Ισοζύγιο	Μεταβολή ονομαστικού ΑΕΠ σε %
	Εκατ. €		(% ΑΕΠ)	
2014	455	17 393	2,6	
2015 *	491	17 420	2,8	0,2
2016 ε	394	17 700	2,2	1,6
2017 π	353	18 200	1,9	2,8
2018 π	446	19 000	2,3	4,4
2019 π	603	19 800	3,0	4,2
Πηγή:	ΣΠΔΠ 2017-19			
Σημ: *	Δεν συμπεριλαμβάνεται το ποσό ανακεφαλαιοποίησης της ΣΚΤ			

Σχετικά με τα **ανώτατα όρια δαπανών**, στο ΣΠΔΠ 2017-2019, οι συνολικές πρωτογενείς δαπάνες για την **Γενική Κυβέρνηση** για το έτος 2017 αναμένεται να παρουσιάσουν αύξηση κατά 2,5% (σε απόλυτους αριθμούς €6.572 εκατ.) σε σύγκριση με το 2016, λόγω αποπαγοποίησης των απολαβών του προσωπικού του δημόσιου τομέα, της πρόσληψης προσωπικού για την άμυνα και την ασφάλεια καθώς και την αύξηση των κοινωνικών παροχών απόρροια των αυξήσεων στις συντάξεις του Ταμείου

Κοινωνικών Ασφαλίσεων σύμφωνα με τους αναλογιστικούς υπολογισμούς. Για την Κεντρική Κυβέρνηση οι αντίστοιχες δαπάνες έχουν προσυπολογιστεί στα €6.150 εκατ..

Τα δημόσια έσοδα προβλέπονται να αυξηθούν το 2017 με ρυθμό ύψους 1,8% (σε απόλυτους αριθμούς €6.925 εκατ.), χαμηλότερο του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας σε τρέχουσες τιμές, λόγω τερματισμού της εφαρμογής της έκτακτης εισφοράς επί των απολαβών των εργοδοτούμενων του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, της αναμενόμενης μείωσης των εσόδων από τα μερίσματα και της αναμενόμενης σταδιακής μείωσης των εισπράξεων του φόρου προστιθέμενης αξίας ως αποτέλεσμα της τροποποίησης του πλαισίου εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα επόμενα χρόνια, 2018 και 2019 λόγω της αναμενόμενης περαιτέρω βελτίωσης του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, τα δημόσια έσοδα αναμένεται να σημειώσουν βελτίωση και να αυξηθούν κατά 3,5% και 5,2%.

Σύγκριση προσυπολογιζόμενων ποσών για το 2017							
Πηγή: ΣΠΔΠ 2016-18 και 2017-19	Σύγκριση προβλέψεων για το 2017 μεταξύ των δύο τελευταίων ΣΠΔΠ				Σύγκριση πρόβλεψης 2017 με την πρόβλεψη για το 2016		
	ΣΠΔΠ 2016-18	ΣΠΔΠ 2017-19	Διαφορά		Σύνολο	Διαφορά 2017-16	
	Εκατ. €		% του ΑΕΠ		Εκατ. €	%	
Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών	2 712	2 633	- 79	-0,4	2 593	119	4,6
Φόροι επί του εισοδήματος και του πλούτου	1 816	1 731	- 85	-0,5	1 788	28	1,6
Κοινωνικές εισφορές	1 668	1 565	- 103	-0,6	1 595	73	4,6
Άλλα έσοδα	902	996	94	0,5	982	- 80	-8,1
Συνολικά Έσοδα	7 098	6 925	- 173	-1,0	6 958	140	2,0
Μισθολογικές Απολαβές	2 331	2 323	- 8	0,0	2 260	71	3,1
Ενδιάμεση Κατανάλωση	610	653	43	0,2	629	- 19	-3,0
Κοινωνικές παροχές	2 579	2 573	- 6	0,0	2 603	- 24	-0,9
Επιχορηγήσεις	82	74	- 8	0,0	81	1	1,2
Άλλες τρέχουσες δαπάνες	567	591	24	0,1	600	- 33	-5,5
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	379	359	- 20	-0,1	346	33	9,5
Προ τόκων σύνολο	6 548	6 573	25	0,1	6 519	29	0,4
Τόκοι	433	447	14	0,1	451	- 18	-4,0
Σύνολο δαπανών	6 981	7 020	39	0,2	6 970	11	0,2
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο	117	- 95	- 212	-1,2	- 12	129	
% του ΑΕΠ	0,6	-0,5	-1,2		-0,1	0,7	
Πρωτογενές Ισοζύγιο	550	352	- 198	-1,1	439	111	25,3
% του ΑΕΠ	3,0	1,9	-1,1		2,5	0,6	

Στη βάση των πιο πάνω, αποτυπώνονται αναλυτικά και τα δημοσιονομικά αποτελέσματα του Πίνακα «Σύγκριση προσυπολογιζόμενων ποσών για το 2017». Ο Πίνακας συγκρίνει τις αντίστοιχες προβλέψεις για το 2017, όπως αυτές παρουσιάζονται στο ΣΠΔΠ 2016-2018 και ΣΠΔΠ 2017-2019. Συγκεκριμένα, το πρωτογενές ισοζύγιο θα είναι €198 εκατ. μικρότερο (€352 εκατ. ΣΠΔΠ 2017-2019 αντί €550 εκατ. ΣΠΔΠ 2016-2018).

Τα συγκεκριμένα ανώτατα όρια δαπανών έχουν καθοριστεί με βασικό στόχο την επίτευξη του πρωτογενούς πλεονάσματος που αναφέρεται πιο κάτω και αφού λήφθηκαν υπόψη τα αναμενόμενα έσοδα.

Ανάλογη σύγκριση γίνεται για τα δημοσιονομικά αποτελέσματα του 2016 (Πίνακας «Σύγκριση προσυπολογιζόμενων ποσών για το 2016»), όπως αυτά παρουσιάζονται στο ΣΠΔΠ 2016-2018 και ΣΠΔΠ 2017-2019. Με βάση το ΣΠΔΠ 2017-2019, οι πρωτογενείς δαπάνες το 2016 αναμένεται να παρουσιάσουν μείωση ύψους 1,2% (σε απόλυτους αριθμούς €6.409 εκατ.) σε σύγκριση με το 2015

λόγω κυρίως της μείωσης των κεφαλαιουχικών δαπανών εξαιτίας της κεφαλαιοποίησης της ΣΚΤ που ολοκληρώθηκε το 2015, το οποίο αντισταθμίζεται από την αύξηση των κοινωνικών παροχών απόρροια των αυξήσεων στις συντάξεις του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων σύμφωνα με τους αναλογιστικούς υπολογισμούς. Οι απολαβές προσωπικού αυξάνονται οριακά λόγω αυξημένων δαπανών για συντάξεις των κρατικών υπαλλήλων. Οι πιο πάνω αυξήσεις αντισταθμίζονται εν μέρει από έκτακτες δαπάνες όπως τις δαπάνες που σχετίζονται με τον τερματισμό της λειτουργίας των Κυπριακών Αερογραμμών.

Σύγκριση προσυπολογιζόμενων ποσών για το 2016				
Πηγή: ΣΠΔΠ 2016-18 και 2017-19	ΣΠΔΠ 2016-18	ΣΠΔΠ 2017-19	Διαφορά	
	Εκατ. €		% του ΑΕΠ	
Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών	2 593	2 594	1	0,0
Φόροι επί του εισοδήματος και του πλούτου	1 788	1 712	- 76	-0,4
Κοινωνικές εισφορές	1 595	1 513	- 82	-0,5
Άλλα έσοδα	982	983	1	0,0
Συνολικά Έσοδα	6 958	6 802	- 156	-0,9
Μισθολογικές Απολαβές	2 260	2 240	- 20	-0,1
Ενδιάμεση Κατανάλωση	629	642	13	0,1
Κοινωνικές παροχές	2 603	2 511	- 92	-0,5
Επιχορηγήσεις	81	74	- 7	0,0
Άλλες τρέχουσες δαπάνες	346	454	108	0,6
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	600	488	- 112	-0,6
Προ τόκων σύνολο	6 519	6 409	- 110	-0,6
Τόκοι	451	457	6	0,0
Σύνολο δαπανών	6 970	6 866	- 104	-0,6
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο	- 12	- 64	- 52	-0,3
% του ΑΕΠ	-0,1	-0,4	-0,3	
Πρωτογενές Ισοζύγιο	439	393	-46	-0,3
% του ΑΕΠ	2,5	2,2	-0,3	

Τα δημόσια έσοδα το 2016 αναμένεται να παραμείνουν στα ίδια επίπεδα του έτους 2015, ύψους €6.802 εκ. σε απόλυτους αριθμούς. Στις εκτιμήσεις λαμβάνεται υπόψη η μειωμένη, σε σχέση με το 2015, καταβολή μερίσματος από την Κεντρική Τράπεζα, κατά περίπου €50 εκατομμύρια, η αναμενόμενη σταδιακή μείωση των εισπράξεων του φόρου προστιθέμενης αξίας ως αποτέλεσμα της τροποποίησης του πλαισίου εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και η εφαρμογή της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων που προνοεί τη χρηματοδότηση του μεριδίου της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Εξυγίανσης από το τραπεζικό τέλος.

Με βάση τα στοιχεία για το 2016, το πρωτογενές ισοζύγιο θα είναι €46 εκατ. μικρότερο (€393 εκατ. ΣΠΔΠ 2017-2019 αντί €439 εκατ. ΣΠΔΠ 2016-2018).

Δημόσιο χρέος

Όπως προαναφέρθηκε, η Κύπρος έχει καλύψει τους δημοσιονομικούς στόχους, τόσο σε επίπεδο δημοσιονομικού υπολοίπου όσο και δημόσιου χρέους, όπως αυτοί συμφωνήθηκαν κατά τη σύναψη του ΠΟΠ το Μάιο του 2013. Η εξέλιξη αυτή, επέτρεψε την έξοδο της Κύπρου από το ΠΟΠ, με τους εταίρους της Κύπρου να εκφράζονται θετικά για την πρόοδο που έχει επιτευχθεί.

Όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί («Εξέλιξη Δημόσιου Χρέους») βάσει των μακροοικονομικών προβλέψεων για την Κύπρο από το ΔΝΤ, το δημόσιο χρέος δύναται να μειωθεί κάτω από το όριο του 60% του ΑΕΠ μέχρι το 2026. Αυτό όμως προϋποθέτει ότι θα ακολουθηθεί μια συνετή δημοσιονομική πολιτική και δεν θα πραγματοποιηθούν ένας ή περισσότεροι κίνδυνοι, οι οποίοι αναλύονται ακολούθως.

Εξέλιξη Δημόσιου Χρέους													
Βάσει προβλέψεων													
				ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ					ΔΝΤ				
				2015	2016	2017	2018	2019	2025	2026	2040	2041	2042
A1	ΑΕΠ	Εκατ. ευρώ		17 420	17 679	18 211	18 965	19 828	24 416	25 278	41 084	42 534	44 035
A2		Μεταβολή %	Πραγματική	1,6	2,2	2,5	2,5	2,5	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
A3			Πληθωρισμός		-0,7	0,5	1,6	2,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
A4			Ονομαστική (1+A1)*(1+A2)/100		1,5	3,0	4,1	4,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
A5	Πρωτογενές πλεόνασμα	Εκατ. ευρώ (A6*A1/100)			389	346	436	595	879	910	1 479	1 531	1 585
A6		% ΑΕΠ			2,2	1,9	2,3	3,0	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
A7	Χρέος	Εκατ. ευρώ (A8*A1/100)		18 930	18 633	18 484	18 529	17 568	15 442	14 970	3 991	2 621	1 141
A8		% του ΑΕΠ		108,9	105,4	101,5	97,7	88,6	63,2	59,2	9,7	6,2	2,6
		Μέσο επιτόκιο έτους			2,48	2,48	2,45	2,41	2,78	2,84	4,04	4,04	4,04
A9		Τόκοι έτους (εκατ. ευρώ)			465	461	453	435	441	438	212	161	106
Πηγές		Υπουργείο Οικονομικών		Υποθέσεις/ προβλέψεις που συνοδεύουν το ΣΠΔΠ 2017-2019									
		ΔΝΤ		Fiscal Monitor 2016, Cyprus review Jan 2016, World Economic Outlook 2016									
Υποθέσεις		Οι υπολογισμοί έχουν γίνει με βάση τις υποθέσεις:											
		1. τυχόν αναχρηματοδότηση από τους εταίρους του ΠΟΠ και τη Ρωσική Δημοκρατία θα γίνει με την έκδοση ομολόγων στις αγορές											
		2. το προσφερόμενο επιτόκιο θα παραμείνει ως έχει σήμερα											

Βάσει των ανωτάτων ορίων που έχουν καθοριστεί, της υφιστάμενης κατάστασης του δημόσιου χρέους της διαθέσιμης ρευστότητας του κράτους, και των προβλέψεων όπως συμπεριλαμβάνονται στο ΣΠΔΠ 2017-19, η επίτευξη της μείωσης του χρέους μέχρι το 2018 φαίνεται εφικτή (Πίνακας «Εξυπηρέτηση δημόσιου χρέους»). Όσον αφορά την περίοδο 2016-2019 για να επιτευχθεί η στοχευμένη μείωση του δημόσιου χρέους, πέραν των πρωτογενών πλεονασμάτων, προϋποθέτει την άντληση εσόδων από άλλες πηγές ύψους €1,4 δις.

Η επίτευξη της μείωσης, υπολογίζεται από το Υπουργείο Οικονομικών ότι θα προέλθει από άλλες πηγές όπως από αποπληρωμές δανείων που έχουν παραχωρηθεί από το κράτος προς τρίτους και τη μείωση των ρευστών διαθεσίμων της Γενικής Κυβέρνησης. Αυτά υπολογίζονται από το Υπουργείο Οικονομικών στο 1.0% του ΑΕΠ, σε ετήσια βάση για την υπό αναφορά περίοδο. **Το Συμβούλιο σημειώνει ότι λόγω της ανάγκης διατήρησης ρευστών διαθεσίμων από το κράτος και του ενδεχόμενου μη είσπραξης των αναμενόμενων ποσών, υπάρχει ενδεχόμενο αρνητικής απόκλισης από το στόχο.**

Εξυπηρέτηση Δημόσιου Χρέους							
Πηγή: ΣΠΔΠ 2017-2019			2015	2016	2017	2018	2019
A1		Εκατ. ευρώ	17 420	17 679	18 211	18 965	19 828
A2	ΑΕΠ	Πραγματική	1,60	2,20	2,50	2,50	2,50
A3		Μεταβολή % Πληθωρισμός	-0,70	0,50	1,60	2,00	
A4		Ονομαστική (1+A1)*(1+A2)/100	1,48	3,01	4,14	4,55	
A5	Πρωτογενές	Εκατ. ευρώ (A6*A1/100)		389	346	436	595
A6	πλεόνασμα	% ΑΕΠ		2,20	1,90	2,30	3,00
A7		Εκατ. ευρώ (A8*A1/100)	18 930	18 633	18 484	18 529	17 568
A8		% του ΑΕΠ	108,9	105,4	101,5	97,7	88,6
A9	Χρέος	Τόκοι έτους (εκατ. ευρώ)		465	461	453	435
A10		Αποπληρωμές από πρωτογενές πλεόνασμα και άλλους πόρους		762	610	408	1 396
A11		Άλλοι πόροι (A10-A5)		373	264	- 28	801

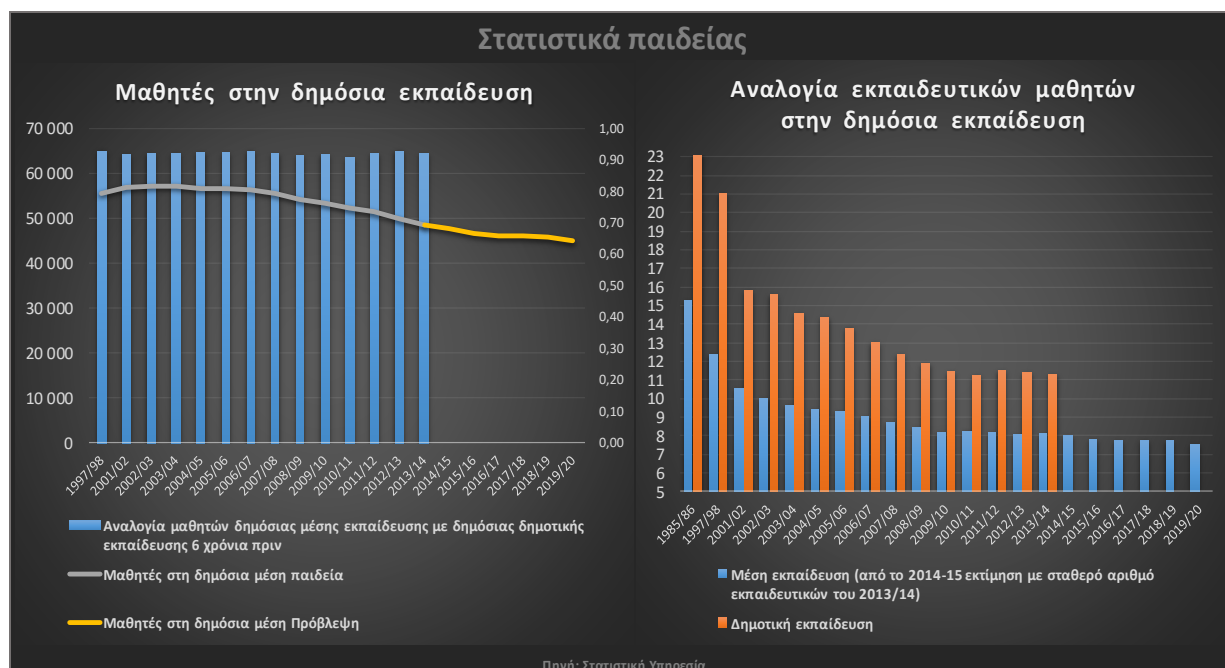
Μέτρα πολιτικής

Το Συμβούλιο καταγράφει την πρόθεση του για προώθηση των μεταρρυθμίσεων στη γενική κυβέρνηση με στόχο τη διασφάλιση της σταθερότητας των δημόσιων οικονομικών και ταυτόχρονα εκφράζει την ανησυχία για την καθυστέρηση στην υλοποίησή τους. Τα μέτρα όπως καταγράφονται στο ΣΠΔΠ 2017-19 και ειδικότερα αυτά που αφορούν το κρατικό μισθολόγιο (περιορισμός των συνολικών αυξήσεων στο μέγιστο στον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ, διαμόρφωση του θεσμού της ΑΤΑ, συγκράτηση στις προσλήψεις κ.α.), θα πρέπει να υλοποιηθούν το συντομότερο. Όπως επισημαίνεται στην παρούσα Έκθεση, οι αυξημένες αποδόσεις στα κρατικά ομόλογα, αποτελούν μια σαφή ένδειξη για την ανησυχία στην ικανότητα προώθησης των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων. Μια επιδείνωση του σκηνικού μπορεί να έχει άμεσο και σημαντικό αντίκτυπο στην ικανότητα της Κύπρου να αντλεί χρηματοδότηση εκτός του ΠΟΠ, αλλά και στο κόστος της.

Οι υφιστάμενες πρακτικές για τη διάρθρωση του μισθολογίου στη Γενική Κυβέρνηση και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, τα συστήματα προαγωγών/ ανέλιξης, κινητικότητας προσωπικού, απόδοσης και αμοιβών, περιορίζουν την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα. Έχει αναφερθεί και σε προηγούμενες Εκθέσεις του Συμβουλίου, η θέση ότι πιθανές καθυστερήσεις στην προώθηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στη δημόσια υπηρεσία αλλά και στον ιδιωτικό τομέα παραμένουν σημαντικά εμπόδια στην πορεία ανάκαμψης της οικονομίας. Το Συμβούλιο εκφράζει την ανησυχία του για τη μη ολοκλήρωση των πιο πάνω διαδικασιών και θεωρεί ως αδήριτη ανάγκη την επιτάχυνση και τη ψήφιση τους σε Νόμο, μετά και την έξοδο της Κύπρου από το ΠΟΠ.

Με βάση τις αναφορές που γίνονται στο ΣΠΔΠ 2017-2019, για τη σταδιακή μείωση της απασχόλησης του εκπαιδευτικού προσωπικού, το Συμβούλιο εκφράζει τη στήριξη του προς την κατεύθυνση υλοποίησης αυτής της απόφασης, μέσα στα πλαίσια εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος. Σύμφωνα με την εν λόγω απόφαση, θα λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις από τη γήρανση του πληθυσμού που οδηγεί σε αύξηση των δαπανών υγείας και συντάξεων και συνακόλουθα μείωση των δαπανών παιδείας λόγω μείωσης του αριθμού των μαθητών. Όπως

φαίνεται και στα γραφήματα που ακολουθούν, ο αριθμός των μαθητών, τουλάχιστον στη δημόσια μέση εκπαίδευση αναμένεται να μειώνεται κατά την επόμενη εξαετία, ακολουθώντας ανάλογη μείωση στη δημόσια δημοτική εκπαίδευση.

Περαιτέρω, ενδεχόμενες νέες ανάγκες για αύξηση της απασχόλησης που προκύπτει από την εισαγωγή νέων θεσμών ή άλλων ρυθμίσεων θα πρέπει να αντισταθμίζεται από ανάλογη μείωση που θα προκύπτει από την επαναξιολόγηση, διαφοροποίηση και κατάργηση υφιστάμενων θεσμών. Το πιο πάνω θα πρέπει να συνδυαστεί με δράσεις για βελτίωση της απόδοσης των δαπανών παιδείας για βελτίωση των επιπέδων μάθησης και εκπαίδευσης.

ΣΠΔΠ 2016-18

Το ΣΠΔΠ που αφορά την περίοδο 2016-18 προέβλεπε για το 2016 αύξηση των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης κατά 1,8% στα €6,958 εκατ.. Η αύξηση αυτή θα προερχόταν κυρίως λόγω αναμενόμενης βελτίωσης στα έσοδα από «Φόρους παραγωγής και εισαγωγών», 1,4%, «Φόρους εισοδήματος και πλούτου» 3,3% και «Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης», 2,5%. Το Συμβούλιο επισημαίνει ότι η βελτίωση που καταγράφουν τα έσοδα της Γενικής Κυβέρνησης για το πρώτο τρίμηνο του 2016 προέρχεται από αύξηση στα «Μη φορολογικά έσοδα» (€122 εκατ. σε σύνολο αύξησης €136 εκατ.). Σημειώνεται πως το πρώτο τρίμηνο του έτους, έχει εισπραχθεί από την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου, ως μέρισμα, το ποσό των €93 εκατ.. Το 2015 το αντίστοιχο μέρισμα είχε εισπραχθεί το Μάιο και ανερχόταν στα €135 εκατ.. Η προαναφερόμενη αναμενόμενη αύξηση στις κύριες πηγές εσόδων δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται. Με βάση τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα και την προβλεπόμενη αύξηση, φαίνεται να καταγράφεται μια αρνητική απόκλιση περίπου €50 εκατ. για το πρώτο τρίμηνο.

Η πιο πάνω αρνητική απόκλιση περιορίζεται λόγω της οριακά μεγαλύτερης της αναμενόμενης μείωσης στις «Απολαβές προσωπικού», όπως και στις μειωμένες δαπάνες «Πάγιου κεφαλαίου».

Στο ΣΠΔΠ 2016-18, προβλεπόταν πρωτογενές πλεόνασμα για το 2016, €439 εκατ. σε σχέση με €264 εκατ. το 2015, δηλαδή μια βελτίωση της τάξης των €175 εκατ.. **Εξαιρούμενης της βελτίωσης στα «Μη φορολογικά έσοδα», με τα μέχρι σήμερα δεδομένα η βελτίωση του πρώτου τριμήνου είναι €24 εκατ. που φαίνεται να αποκλίνει αρνητικά των σχεδιασμών του ΣΠΔΠ 2016-18.**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Στοιχεία και Δείκτες

1. Με βάση το Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ), ο δείκτης αυξήθηκε κατά 1,2 μονάδες το Μάρτιο του 2016 σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα. Η αύξηση αυτή οφείλεται σε περαιτέρω καλυτέρευση του επιχειρηματικού κλίματος στις υπηρεσίες και, σε μικρότερο βαθμό, σε ενίσχυση της οικονομικής εμπιστοσύνης των καταναλωτών. Η άνοδος του επιχειρηματικού κλίματος στις υπηρεσίες τον Μάρτιο προέρχεται από πιο αισιόδοξες αξιολογήσεις για την οικονομική κατάσταση και τη ζήτηση των επιχειρήσεων τους τελευταίους τρεις μήνες.

2. Ενδείξεις για ανάκαμψη των κρατήσεων από την τουριστική αγορά της Γερμανίας, για το έτος 2016, μετά από το πέρας των συναντήσεων των αρμόδιων φορέων στην παγκόσμια τουριστική έκθεση τουρισμού που πραγματοποιήθηκε στο Βερολίνο. Προς την ίδια κατεύθυνση, είναι και το γεγονός ότι οι αφίξεις για το έτος 2015 από τη Γερμανία ανήλθαν στο 30%. Σύμφωνα με στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού¹⁴ (ΠΟΤ) οι αφίξεις για το 2015 ήταν αυξημένες κατά 4,4%, στην Ευρώπη κατά 5,0% και στην Μέση Ανατολή κατά 3,0%. Σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου¹⁵, οι αφίξεις στην Κύπρο για το 2015 ήταν αυξημένες κατά 8,9% και τα σχετικά έσοδα κατά 4,4%. Βάσει έρευνας του ΠΟΤ¹⁶ οι αφίξεις παγκοσμίως αναμένεται να αυξηθούν για το 2016 με ηπιότερο ρυθμό, μεταξύ του 3,5% και 4,5%. Το θετικό κλίμα για την ενίσχυση των αφίξεων επιβεβαιώνονται και από τις ανακοινώσεις αεροπορικών εταιριών για δρομολόγηση πτήσεων στην Κύπρο.

3. Με βάση τα αποτελέσματα της Έρευνας Ταξιδιωτών οι αφίξεις τουριστών το Φεβρουάριο 2016 ανήλθαν σε 65.988 σε σύγκριση με 50.709 το Φεβρουάριο 2015, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση 30,1%. Το Φεβρουάριο του 2016 σημειώθηκε αύξηση 28,0% στις αφίξεις τουριστών από το Ηνωμένο Βασίλειο (από 17.329 το Φεβρουάριο του 2015 σε 22.175 το Φεβρουάριο του 2016), 16,6% αύξηση από την Ελλάδα (από 7.510 σε 8.755) και 101,1% αύξηση από τη Ρωσία (από 3.659 σε 7.358 φέτος). Αντίθετα σημειώθηκε μείωση 29,9% στις αφίξεις τουριστών από τη Γαλλία (1.317 το Φεβρουάριο του 2016 σε σύγκριση με 1.880 το Φεβρουάριο του 2015).

Για την περίοδο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2016 οι αφίξεις τουριστών ανήλθαν σε 114.596 σε σύγκριση με 92.508 την αντίστοιχη περίοδο του 2015, σημειώνοντας αύξηση 23,9%.

Επιπρόσθετα, με βάση τα αποτελέσματα της Έρευνας Ταξιδιωτών τα έσοδα από τον τουρισμό το μήνα Ιανουάριο 2016 ανήλθαν σε €29,1 εκατ. σε σύγκριση με €28,4 εκατ. τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου χρόνου, σημειώνοντας αύξηση 2,5%.

4. Με βάση τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού¹⁷ για το 4ο τρίμηνο του 2015, ο αριθμός των εργαζομένων ανήλθε στις 361.448 άτομα και ο αριθμός των ανέργων στις 53.021 άτομα.

Το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 12,8% του εργατικού δυναμικού (άνδρες 13,4% και γυναίκες 12,1%) σημειώνοντας μείωση από το προηγούμενο τρίμηνο (14,8%) και από το αντίστοιχο τρίμηνο του 2014 (16,0%). Επίσης το ποσοστό ανεργίας για τους νέους 15-24 ετών ήταν 29,5% του εργατικού δυναμικού των ηλικιών αυτών σε σύγκριση με 32,3% το προηγούμενο τρίμηνο και 33,7% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2014. Για ολόκληρο το 2015 το ποσοστό της ανεργίας ήταν 15,0% σε σύγκριση με 16,1% το 2014.

¹⁴ <http://media.unwto.org/press-release/2016-01-18/international-tourist-arrivals-4-reach-record-12-billion-2015>

¹⁵

http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/services_71main_keyfarchive_gr/services_71main_keyfarchive_gr?OpenForm&yr=201579A8BB536616B7880786B84672CDF8C1&n=2015

¹⁶ http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_fitur_2016_hq_jk.pdf

¹⁷ http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/labour_31main_gr/labour_31main_gr?OpenForm&sub=1&sel=2

Επιπρόσθετα, με βάση τα τελευταία στατιστικά στοιχεία της Eurostat, διορθωμένα από εποχιακές διακυμάνσεις, για το μήνα Φεβρουάριο 2016, η ανεργία μειώθηκε στο 12,5% σε σύγκριση με 12,7% τον Ιανουάριο 2016 και 16,6% τον αντίστοιχο μήνα του 2015.

Με βάση τα στοιχεία που τηρούνται στα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων στο τέλος Μαρτίου 2016, έφτασε τα 42.783 πρόσωπα. Με βάση τα στοιχεία διορθωμένα για εποχικές διακυμάνσεις, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων το Μάρτιο 2016 μειώθηκε στα 40.079 πρόσωπα σε σύγκριση με 40.999 τον προηγούμενο μήνα.

Σε σύγκριση με το Μάρτιο του 2015 σημειώθηκε μείωση 5.050 προσώπων ή 10,6% που αποδίδεται κυρίως στους τομείς των κατασκευών (μείωση 1.153 ανέργων), των δραστηριοτήτων υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης (μείωση 785), της μεταποίησης (μείωση 694), του εμπορίου (μείωση 636), της δημόσιας διοίκησης (μείωση 634), των μεταφορών (μείωση 346) και των χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων (μείωση 334).

5. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη¹⁸, ο αριθμός των αιτήσεων για εγγραφή νέας εταιρείας ανήλθε την περίοδο Ιανουαρίου - Μαρτίου του 2016 στις 3,1 χιλ. σε σχέση με 2,4 χιλ. την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

6. Εξάλλου, σύμφωνα με τα στοιχεία, ο αριθμός των αιτήσεων για έγκριση ονόματος ανήλθε κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους στις 6,8 χιλ., σε σύγκριση με 5,6 χιλ. πέρσι.

7. Οι συνολικές εγγραφές οχημάτων κατά το πρώτο δίμηνο του 2016, αυξήθηκαν κατά 25,4% και έφθασαν τις 4.627, σε σύγκριση με 3.690 την αντίστοιχη περίοδο του 2015. Οι εγγραφές επιβατηγών αυτοκινήτων σαλούν αυξήθηκαν σε 3.958, σε σύγκριση με 3.205 την αντίστοιχη περίοδο του 2015, δηλαδή υπήρξε αύξηση 23,5%.

8. Ο Δείκτης Αξίας Κύκλου Εργασιών Λιανικού Εμπορίου για το μήνα Ιανουάριο 2016, σημείωσε αύξηση 0,5% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2015. Για το 2015, ο εν λόγω δείκτης σημείωσε μείωση 0,4% σε σύγκριση με το 2014.

9. Ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής για το μήνα Ιανουάριο 2016 ανήλθε στις 68,0 μονάδες (βάση 2010=100), σημειώνοντας αύξηση 6,4% σε σύγκριση με τον Ιανουάριο 2015.

10. Ο Δείκτης Τιμών Παραγωγού στις Κατασκευές για το τέταρτο τρίμηνο του 2015 ανήλθε στις 95,6 μονάδες (βάση 2010=100,0), σημειώνοντας μείωση 2,7% έναντι του τρίτου τριμήνου του 2015. Σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό τρίμηνο, ο δείκτης σημείωσε μείωση της τάξης του 3,6%. Για την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2015, ο ολικός δείκτης σημείωσε μείωση της τάξης του 0,6% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2014.

11. Ο Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές για το τέταρτο τρίμηνο του 2015 ανήλθε στις 54,9 μονάδες (βάση 2010=100,0), σημειώνοντας αύξηση 24,0% έναντι του τέταρτου τριμήνου του 2014. Κατά τύπο έργου, σημειώθηκε άνοδος της τάξης του 30,4% στα κτίρια και 9,9% στα έργα πολιτικού μηχανικού κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2015 σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2014. Για την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2015, ο ολικός δείκτης σημείωσε αύξηση της τάξης του 4,5% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2014.

12. Σύμφωνα με την Έρευνα Αδειών Οικοδομής, οι οποίες εκδόθηκαν από τις δημοτικές αρχές και τις επαρχιακές διοικήσεις κατά τον Ιανουάριο 2016, ο αριθμός των αδειών ανήλθε στις 356 σε σύγκριση με 404 τον Ιανουάριο 2015. Η συνολική αξία των αδειών αυτών έφθασε τα €73,0 εκατομμύρια και το συνολικό εμβαδόν τις 69,3 χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα, σε σύγκριση με €75,5 εκατομμύρια και 80,4 χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους. Με τις άδειες αυτές προβλέπεται να ανεγερθούν 243 οικιστικές μονάδες έναντι 204 τον Ιανουάριο 2015.

¹⁸ http://www.mcit.gov.cy/mcit/drcor/drcor.nsf/company_statistics_gr/company_statistics_gr?OpenDocument

13. Τα πρώτα στατιστικά στοιχεία για το έτος 2016 μια τάση συρρίκνωσης του εμπορικού ελλείμματος. Οι εμπορικές συναλλαγές (σύνολο εισαγωγών και εξαγωγών), κατά την περίοδο Ιανουαρίου –Φεβρουαρίου 2016, ήταν μειωμένες κατά 2,5%, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2015. Συγκεκριμένα οι εισαγωγές ήταν μειωμένες κατά 5,9% στα 691,1 εκατ. ευρώ, ενώ οι εξαγωγές ήταν αυξημένες κατά 9,5% στα 226,8 εκατ. ευρώ. Ως αποτέλεσμα το εμπορικό ισοζύγιο παρουσιάζεται μειωμένο κατά 11,9% στα 527,0 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται πως δεν έχει ληφθεί η υπόψη η μεταφορά οικονομικής ιδιοκτησίας κινητού εξοπλισμού μεταφορών (αεροσκάφη) συνολικής αξίας 158,6 εκ. ευρώ.

14. Οι καταθέσεις και ο δανεισμός αποτελούν ένδειξη για την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την πορεία των επενδύσεων και της κατανάλωσης. Σύμφωνα με τα την τελευταία έκθεση της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου «Στατιστικά Στοιχεία Δανείων και Καταθέσεων των Νομισματικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (NXI)», τα στοιχεία αφορούν το Φεβρουάριο του 2016, συνοψίζονται ως εξής:

Καταθέσεις: Οι συνολικές καταθέσεις το Φεβρουάριο 2016 παρουσίασαν καθαρή αύξηση €78,4 εκατ., σε σύγκριση με καθαρή αύξηση €234,5 εκατ. τον Ιανουάριο 2016. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής ανήλθε στο 1,9%, σε σύγκριση με 1,3% τον Ιανουάριο 2016. Το υπόλοιπο των καταθέσεων το Φεβρουάριο 2016 έφθασε στα €46,2 δισ.

Δάνεια: Τα συνολικά δάνεια το Φεβρουάριο 2016 παρουσίασαν καθαρή μείωση €90,3 εκατ., σε σύγκριση με καθαρή μείωση €3.016,3 εκατ. τον Ιανουάριο 2016. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής έφθασε στο -7,8%, σε σύγκριση με -7,9% τον Ιανουάριο 2016. Το υπόλοιπο των δανείων το Φεβρουάριο 2016 έφθασε στα €59,2 δισ.

Επιπρόσθετα, για την περίοδο του Φεβρουαρίου, οι κυριότερες εξελίξεις επιτοκίων που αφορούν νέες συμβάσεις δανείων και καταθέσεων, περιλαμβανομένων των υφιστάμενων συμβάσεων οι οποίες έτυχαν επαναδιαπραγμάτευσης, συνοψίζονται ως εξής:

Επιτόκια Καταθέσεων: Το επιτόκιο για καταθέσεις προθεσμίας έως ενός έτους από νοικοκυριά κατέγραψε οριακή μείωση στο 1,53%, σε σύγκριση με 1,54% τον προηγούμενο μήνα.

Το αντίστοιχο επιτόκιο για καταθέσεις από μη χρηματοδοτικές εταιρείες αυξήθηκε στο 1,36%, σε σύγκριση με 1,33% τον προηγούμενο μήνα.

Επιτόκια Δανείων: Το επιτόκιο που αφορά καταναλωτικά δάνεια υποχώρησε στο 4,38%, σε σύγκριση με 4,42% τον προηγούμενο μήνα.

Το επιτόκιο που αφορά δάνεια για αγορά κατοικίας μειώθηκε στο 3,12%, σε σύγκριση με 3,36% τον προηγούμενο μήνα.

Το επιτόκιο που αφορά δάνεια προς μη χρηματοδοτικές εταιρείες για ποσά μέχρι €1 εκατ. σημείωσε πτώση υποχωρώντας στο 4,36%, σε σύγκριση με 4,46% τον προηγούμενο μήνα. Αντίθετα, το επιτόκιο που αφορά δάνεια προς μη χρηματοδοτικές εταιρείες για ποσά άνω του €1 εκατ. αυξήθηκε στο 3,88%, σε σύγκριση με 3,72% τον προηγούμενο μήνα.

15. Οι καταχωρήσεις στο Κεντρικό Αρχείο Πληροφοριών (ΚΑΠ)¹⁹ που τηρείται από την Κεντρική Τράπεζα δείχνουν συνέχιση της μείωσης των ακάλυπτων επιταγών που εκδίδονται, για την περίοδο Ιαν.-Μαρ. 2016, σε σύγκριση με τις αντίστοιχες περιόδους των προηγούμενων ετών.

16. Με βάση τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύονται από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας²⁰, παρουσιάζεται αύξηση στις συναλλαγές ακίνητης ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα, κατά το πρώτο δίμηνο του 2016, αυξημένες είναι οι καταθέσεις αγοραπωλητηρίων εγγράφων κατά 27%, οι οποίες ανήλθαν σε 828, ενώ παράλληλα κατατέθηκαν 291 πωλητήρια έγγραφα με αγοραστές

¹⁹ http://www.centralbank.gov.cy/nqcontent.cfm?a_id=11371

²⁰ http://www.moi.gov.cy/moi/dls/dls.nsf/dmldata_gr/dmldata_gr?OpenDocument

αλλοδαπούς σε σχέση με 204 για την αντίστοιχη περίοδο του 2015. Επιπρόσθετα, έγιναν 1.426 μεταβιβάσεις που αφορούσαν 1.544 τεμάχια, σε σχέση με 1.057 μεταβιβάσεις και 1.183 τεμάχια για την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Η δηλωμένη αξία των προαναφερθέντων συναλλαγών ανήλθε στα €339,8 εκατ. σε σχέση με €181,9 εκατ. για την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

17. Η περαιτέρω χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής από την ΕΚΤ πραγματοποιείται μετά την αναθεώρηση των προβλέψεων της για το ΑΕΠ της ευρωζώνης το οποίο το 2017 θα αυξηθεί κατά 1,7% έναντι 1,9% που ήταν η προηγούμενη πρόβλεψη. Το 2016 το ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα αυξηθεί μόνο κατά 1,4% έναντι 1,7% που ήταν η πρόβλεψη, ενώ για το 2018 η ΕΚΤ προβλέπει αύξησή του κατά 1,9%.

Αναφορικά για την πορεία των τιμών, ΕΤΚ προβλέπει ότι ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών καταναλωτή θα διαμορφωθεί το 2017 στο 1,3% από 1,6% που ήταν η προγενέστερη πρόβλεψη και εκτιμάται ότι θα φθάσει το 1,6% το 2018.

18. Η ΕΚΤ μετά τις τελευταίες εξελίξεις διεθνώς προβλέπει ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της ευρωζώνης θα είναι σαφώς πιο συγκρατημένος, ενώ η άνοδος του πληθωρισμού θα καθυστερήσει. Στις 10/3/2016, η ΕΚΤ ανακοίνωσε πακέτο έξι πρόσθετων μέτρων για την τόνωση της ανάπτυξης της οικονομίας στην ευρωζώνη και την επαναφορά του πληθωρισμού σε επίπεδα πλησίον του 2%. Η περαιτέρω μείωση των επιτοκίων και η εμβάθυνση της πολιτικής ποσοτικής χαλάρωσης αλλά και η χορήγηση μακροπρόθεσμης φθηνής ρευστότητας προς τις τράπεζες τα οποία περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων στο πακέτο κρίθηκαν επιβεβλημένα, καθώς οι προβλέψεις τόσο για την ανάπτυξη της οικονομίας στην ευρωζώνη όσο και για τον πληθωρισμό έχουν αναθεωρηθεί επί το χειρόν.

Πιο αναλυτικά τα μέτρα που ανακοίνωσε η ΕΚΤ περιλαμβάνουν:

- Τη μείωση του βασικού επιτοκίου αναχρηματοδότησης (προς τις τράπεζες κατά) 0,05% στο 0% από τις 16 Μαρτίου.
- Τη μείωση κατά 0,1% του επιτοκίου οριακής αναχρηματοδότησης, στο 0,25% από την ίδια ημερομηνία.
- Τη μείωση του επιτοκίου αποδοχής καταθέσεων από τις τράπεζες κατά 0,1% στο -0,40%.
- Την επέκταση του ορίου μηνιαίων αγορών ομολόγων από την δευτερογενή αγορά κατά 80 δισ. ευρώ από τον ερχόμενο μήνα.
- Τη διεύρυνση των επιλέξιμων ομολόγων προκειμένου η ΕΚΤ να μπορεί πλέον να αγοράζει και ομολογιακούς τίτλους που έχουν εκδώσει μη χρηματοπιστωτικές εταιρείες, υπό την προϋπόθεση ότι τα ομόλογα αυτά διαθέτουν επαρκή βαθμολογία από τους οίκους αξιολόγησης.
- Τη χορήγηση από τον ερχόμενο Ιούνιο μακροπρόθεσμης φθηνής ρευστότητας προς τις τράπεζες. Πρόκειται για δάνεια με τετραετή διάρκεια (μία νέα εκδοχή του LTRO) προκειμένου να χαλαρώσουν περαιτέρω οι συνθήκες χρηματοδότησης προς τον ιδιωτικό τομέα. Στόχος, όπως διευκρίνισε ο επικεφαλής της ΕΚΤ, είναι η ρευστότητα αυτή να περάσει σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά με ανάλογους όρους.

Τα πιο κάτω στοιχεία και εξελίξεις έχουν προκύψει μετά τη διαδικασία έκφρασης εκτίμησης των Μακροοικονομικών προβλέψεων, μέχρι και τις 13/5/2016.

1. Με βάση την Έκθεση της ΕΕ για τις Εαρινές Προβλέψεις²¹ όλων των κρατών μελών, η οποία δημοσιεύτηκε στις 3/5/2016, αναφέρεται για την Κυπριακή οικονομία ότι ο ρυθμός ανάπτυξης ανακάμπτει και θα αποκτήσει σταδιακά δυναμική, με παράλληλη βελτίωση στις συνθήκες της αγοράς εργασίας. Η οικονομία συνεχίζει να επωφελείται από τις χαμηλές τιμές των ενεργειακών προϊόντων,

²¹ http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2016_spring_forecast_en.htm

ενώ ο τουρισμός, που αποτελεί κύρια πηγή για την οικονομία, συνεχίζει να είναι ανθεκτικός παρά το δύσκολο εξωτερικό περιβάλλον. Επιπρόσθετα, το δημοσιονομικό ισοζύγιο αναμένεται να βελτιωθεί, υποστηρίζοντας παράλληλα τη μείωση του δημόσιου χρέους.

Για το 2015, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας θα φτάσει το 1,6% σε πραγματικούς όρους. Η ονομαστική δαπάνη των νοικοκυριών παρουσιάζει σταθεροποίηση, αλλά λόγω της πτώσης των τιμών δημιουργείται μεγαλύτερη αγοραστική δύναμη για τα νοικοκυριά, τροφοδοτώντας σε σημαντικό βαθμό το πραγματικό ΑΕΠ. Από πλευράς επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, καταγράφεται σημαντική αύξηση, κυρίως σε εξοπλισμό μεταφορών λόγω της νηολόγησης νέων πλοίων, όμως η συνεισφορά τους στο ΑΕΠ αντισταθμίζεται από την παράλληλη αύξηση των εισαγωγών. Αναφορικά με τα δημοσιονομικά, το πρωτογενές ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης συνέχισε να βελτιώνεται, καταγράφοντας πλεόνασμα 1,8% του ΑΕΠ ενώ το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης περιορίστηκε στο 1% του ΑΕΠ (μετά την ανακεφαλαιοποίηση της ΣΚΤ, της τάξης 1% του ΑΕΠ).

Για το 2016, προβλέπεται ρυθμός ανάπτυξης 1,7% του ΑΕΠ. Η υποβοήθηση που υπήρχε από τη μείωση των τιμών και την υποτίμηση του ευρώ, αναμένεται να υποχωρήσει το 2016. Υπάρχει η εκτίμηση ότι η εξυπηρέτηση του χρέους αναμένεται να αυξηθεί, λόγω του υψηλότερου ρυθμού της αναδιάρθρωσης των ΜΕΔ, το οποίο θα συμβάλει στη μείωση τους, αλλά θα επηρεάσει αρνητικά την ιδιωτική κατανάλωση.

Αντιθέτως, παρά τις αντιξοότητες από το εξωτερικό περιβάλλον, η αύξηση των εξαγωγών αναμένεται να ενισχυθεί περαιτέρω. Η ανάπτυξη στον τομέα του τουρισμού που παρατηρήθηκε το 2015 έχει επεκταθεί και στο πρώτο μέρος του 2016, ο οποίος επωφελείται από τις γεωπολιτικές εξελίξεις σε γειτονικές χώρες. Ο τομέας των επενδύσεων αναμένεται να επωφεληθεί από την πρόσφατη σταθεροποίηση της αγοράς κατοικίας και την περαιτέρω εξομάλυνση της πιστωτικής ροής προς τις επιχειρήσεις.

Το πρωτογενές ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης, προβλέπεται να είναι πλεονασματικό και να περιοριστεί στο 2,2% του ΑΕΠ το 2016, λόγω των μειωμένων εσόδων από τη συνεχιζόμενη σταθεροποίηση του τραπεζικού τομέα, ενώ το δημοσιονομικό ισοζύγιο προβλέπεται να είναι ελλειμματικό της τάξης του 0,4% του ΑΕΠ. Λαμβάνοντας υπόψη την αναμενόμενη συνέχιση της μείωσης των επιτοκίων επί των καταθέσεων, τα έσοδα από τους τόκους προβλέπεται ότι θα συνεχίσουν να μειώνονται.

Για το 2017, προβλέπεται ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ της τάξης του 2,0%, με τις συνθήκες στην αγορά εργασίας να βελτιώνονται περαιτέρω, ενώ η αύξηση των μισθών αναμένεται να παραμείνει συγκρατημένη. Το πρωτογενές και το δημοσιονομικό ισοζύγιο αναμένεται να βελτιωθούν σε σχέση με το 2016, 2,4% πλεόνασμα και 0% του ΑΕΠ αντίστοιχα, λόγω της βελτίωσης των οικονομικών προοπτικών και του μειωμένου ρυθμού αύξησης των πρωτογενών δαπανών, ένεκα του αναθεωρημένου μηχανισμού τιμαριθμικής αναπροσαρμογής. Το δημόσιο χρέος αναμένεται να

μειωθεί περεταίρω και να φτάσει στο 105,4% του ΑΕΠ, λόγω του αυξημένου ρυθμού οικονομικής δραστηριότητας και των πρωτογενών πλεονασμάτων που πραγματοποιήθηκαν τα προηγούμενα έτη.

2. Ο οίκος αξιολόγησης Fitch αναβάθμισε κατά μία βαθμίδα τις αξιολογήσεις της Τράπεζας Κύπρου και της Ελληνικής σε B- από CCC και B από B- με θετικό ορίζοντα, σημειώνοντας τη βελτίωση του οικονομικού περιβάλλοντος στην Κύπρο και την εφαρμογή αλλαγών που θα διευκολύνουν τη μείωση των πολύ υψηλών μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ο οίκος σημειώνει επίσης την επιστροφή της επενδυτικής εμπιστοσύνης μετά το τέλος του προγράμματος προσαρμογής και τη σταθεροποίηση των καταθέσεων.

3. Με βάση τα τελευταία στατιστικά στοιχεία της Eurostat, διορθωμένα από εποχιακές διακυμάνσεις, για το μήνα Μάρτιο 2016, η ανεργία στην Κύπρο μειώθηκε στο 12,1% σε σύγκριση με 12,5% το Φεβρουάριο 2016 και 16,2% τον αντίστοιχο μήνα του 2015.

Επιπλέον, με βάση τα στοιχεία που τηρούνται στα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων στο τέλος Απριλίου 2016, έφτασε τα 36.986 πρόσωπα. Με βάση τα στοιχεία διορθωμένα για εποχικές διακυμάνσεις που δείχνουν την τάση της ανεργίας, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων τον Απρίλιο 2016 μειώθηκε στα 38.902 πρόσωπα σε σύγκριση με 39.801 τον προηγούμενο μήνα.

Σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2015 σημειώθηκε μείωση 5.565 προσώπων ή 13,1% που αποδίδεται κυρίως στους τομείς των κατασκευών (μείωση 1.243 ανέργων), των δραστηριοτήτων υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης (μείωση 1.074), του εμπορίου (μείωση 737), της μεταποίησης (μείωση 719), της δημόσιας διοίκησης (μείωση 681) και των μεταφορών (μείωση 396).

4. Με βάση το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου, ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ) για τον Απρίλιο αυξήθηκε κατά 2,1 μονάδες σε σύγκριση με το Μάρτιο 2016, στις 111,9 μονάδες από 109,8 μονάδες. Η αύξηση που σημειώνεται τον Απρίλιο, οφείλεται σε βελτίωση του οικονομικού κλίματος σε όλους τους τομείς εκτός των υπηρεσιών, με μεγαλύτερη τη συνεισφορά της ενδυνάμωσης της καταναλωτικής εμπιστοσύνης.

5. Αναφορικά για την πορεία των τιμών, ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή τον Απρίλιο 2016 σημείωσε αύξηση 0,16 μονάδες ή 0,16% και έφτασε στις 98,05 μονάδες σε σύγκριση με 97,89 το Μάρτιο 2016. Αυτό οφείλεται κυρίως σε αυξήσεις στις τιμές των πετρελαιοειδών και ορισμένων ειδών ένδυσης και υπόδησης.

6. Ο Δείκτης Αξίας Κύκλου Εργασιών Λιανικού Εμπορίου για τον μήνα Φεβρουάριο 2016 αυξήθηκε κατά 4,0% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους και έφτασε στις 72,6 μονάδες (βάση 2010=100). Για την περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2016, ο δείκτης υπολογίζεται ότι σημείωσε αύξηση 2,2% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2015.

7. Επιπρόσθετα, ο Δείκτης Όγκου Κύκλου Εργασιών Λιανικού Εμπορίου για τον μήνα Φεβρουάριο 2016 αυξήθηκε κατά 8,6% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους και έφτασε στις 75,6 μονάδες (βάση 2010=100). Για την περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2016 ο δείκτης υπολογίζεται ότι σημείωσε αύξηση 5,1% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2015.

8. Αναφορικά με την έκδοση για τις εγγραφές μηχανοκινήτων οχημάτων για την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2016, οι κυριότερες εξελίξεις είναι:

- Ο συνολικός αριθμός των νεοεγγεγραφέντων οχημάτων σημείωσε αύξηση 28,0% τους πρώτους τρεις μήνες του 2016 και έφτασε στις 7.475, σε σύγκριση με 5.840 κατά την ίδια περίοδο του 2015.

- Οι εγγραφές επιβατηγών αυτοκινήτων σαλούν αυξήθηκαν κατά 25,9% και έφτασαν στις 6.394, σε σύγκριση με 5.080 που ήταν το πρώτο τρίμηνο του 2015.

9. Με βάση τα αποτελέσματα της Έρευνας Ταξιδιωτών οι αφίξεις τουριστών το Μάρτιο 2016 ανήλθαν σε 137.013 σε σύγκριση με 97.479 το Μάρτιο 2015, σημειώθηκε δηλαδή αύξηση 40,6%. Το Μάρτιο του 2016 σημειώθηκε αύξηση 44,1% στις αφίξεις τουριστών από το Ηνωμένο Βασίλειο (από 41.149 το Μάρτιο του 2015 σε 59.282 το Μάρτιο του 2016), 73,5% αύξηση από τη Γερμανία (από 7.443 σε 12.917), 63,4% αύξηση από τη Ρωσία (από 7.855 σε 12.835) και 15,5% αύξηση από την Ελλάδα (από 10.557 σε 12.191 φέτος). Για την περίοδο Ιανουαρίου – Μαρτίου 2016 οι αφίξεις τουριστών ανήλθαν σε 251.608 σε σύγκριση με 189.988 την αντίστοιχη περίοδο του 2015, σημειώνοντας αύξηση 32,4%.

Επιπλέον, τα ταξίδια κατοίκων Κύπρου στο εξωτερικό το Μάρτιο 2016 ανήλθαν στις 86.229 σε σύγκριση με 82.418 το Μάρτιο 2015, σημειώνοντας αύξηση 4,6%.

10. Ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών Βιομηχανίας για τον μήνα Ιανουάριο 2016 ανήλθε στις 65,5 μονάδες (βάση 2010=100), σημειώνοντας μείωση 1,8% σε σύγκριση με τον Ιανουάριο 2015 ενώ ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής για τον μήνα Φεβρουάριο 2016 ανήλθε στις 70,9 μονάδες (βάση 2010=100), σημειώνοντας αύξηση 8,7% σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο 2015. Για την περίοδο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2016, ο δείκτης παρουσίασε αύξηση 8,2% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου χρόνου.

11. Αναφορικά με τις Εισαγωγές, Πωλήσεις και Αποθέματα πετρελαιοειδών, οι ολικές πωλήσεις πετρελαιοειδών κατά το μήνα Μάρτιο 2016 σημείωσαν άνοδο 1,0% σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα. Συγκεκριμένα, αύξηση σημειώθηκε στις προμήθειες Πετρελαίου στα αεροπλάνα, καθώς και στις πωλήσεις Βενζίνης, Πετρελαίου Κίνησης και Ελαφρού Μαζούτ. Αντίθετα, μείωση παρατηρήθηκε στις πωλήσεις Ασφάλτου, Καθαρού και Ακάθαρτου Πετρελαίου, Υγραερίου και Βαρέος Μαζούτ. Τα ολικά αποθέματα πετρελαιοειδών στο τέλος του μήνα σημείωσαν πτώση 9,2% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα.

Κατά την περίοδο Ιανουαρίου – Μαρτίου 2016, οι ολικές πωλήσεις πετρελαιοειδών σημείωσαν αύξηση 10,9% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους.

12. Με βάση τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύονται από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, παρουσιάζεται αύξηση στις συναλλαγές ακίνητης ιδιοκτησίας κατά το πρώτο τρίμηνο του 2016. Συγκεκριμένα, οι πωλήσεις ακινήτων φτάνουν τις 1.367 σε σχέση με 1.098 το 2015, σημειώνοντας αύξηση 24%. Επιπρόσθετα, έγιναν 2.516 μεταβιβάσεις που αφορούσαν 3.104 τεμάχια, σε σχέση με 1.850 μεταβιβάσεις και 2.046 τεμάχια για την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Η δηλωμένη αξία των προαναφερθέντων συναλλαγών ανήλθε στα €795,3 εκατ. σε σχέση με €350,9 εκατ. για την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

13. Ο Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Βιομηχανία για τον μήνα Μάρτιο 2016 ανήλθε στις 96,1 μονάδες (βάση 2010=100), σημειώνοντας μείωση 1,4% σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο του 2016. Για την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2016, ο δείκτης σημείωσε μείωση 6,0% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2015.

Οίκοι Αξιολόγησης

1. Ο οίκος αξιολόγησης Standard and Poor's στις 18/3/2016 ανακοίνωσε την επιβεβαίωση της μακροπρόθεσμης και βραχυπρόθεσμης αξιολόγησης της Κύπρου σε ξένο και εγχώριο νόμισμα στο BB-/ B με θετικό ορίζοντα. Με την επιβεβαίωση της αξιολόγησης, η διαβάθμιση της Κύπρου παραμένει τρεις βαθμίδες κάτω από την επενδυτική κατηγορία. Μετά την ολοκλήρωση του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής το Μάρτιο του 2016, αναμένεται ότι η κυπριακή οικονομία θα συνεχίσει να αναπτύσσεται σε περισσότερο από 2% σε πραγματικούς όρους τα έτη 2016-2019, η δημοσιονομική θέση θα ενισχύεται και το δημόσιο χρέος θα μειώνεται. Βασική ανησυχία για την οικονομική σταθερότητα και τις οικονομικές επιδόσεις, παραμένει το ψηλό επίπεδο των μη-εξυπηρετούμενων δανείων του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Ο οίκος αναφέρει ότι αναβάθμιση θα προκύψει εάν βελτιωθεί η κατάσταση με τα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια, ενώ υποβάθμιση θα προκύψει εάν επιδεινωθεί η ποιότητα ενεργητικού των τραπεζών ή εάν εκτροχιαστούν τα δημοσιονομικά. Η θετική προοπτική αντικατοπτρίζει την άποψη του οίκου ότι θα μπορούσε να αυξήσει τις αξιολογήσεις φέτος εάν οι οικονομικές επιδόσεις που ξεπερνούν τις προσδοκίες σε πραγματικούς και ονομαστικούς όρους, συνοδεύονται από μείωση των μη εξυπηρετούμενων περιουσιακών στοιχείων. Το δημόσιο χρέος αναμένεται να μειωθεί σε κάτω του 80% του ΑΕΠ μέχρι το 2019. Οι πληρωμές τόκων της γενικής κυβέρνησης θα είναι κατά μέσο όρο περίπου στο 6,3% των κρατικών εσόδων κατά τη διάρκεια των ετών 2016-2019. Υπάρχει η εκτίμηση ότι ο αποκλεισμός των κυπριακών ομολόγων στο πλαίσιο του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ δεν θα επηρεάσει την πρόσβαση της Κύπρου στις αγορές.

2. Ο οίκος αξιολόγησης Fitch²² επισημαίνει ότι βρίσκεται σε εξέλιξη η οικονομική ανάκαμψη στην Κύπρο και σημειώνει ότι το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,6% το 2015, μετά τη μείωση του κατά 2,5% το 2014. Επιπλέον, στην ανάπτυξη συνέβαλαν μεταξύ άλλων και οι χαμηλότερες τιμές πετρελαίου, η βελτίωση του κλίματος εμπιστοσύνης και η υποτίμηση του ευρώ. Παρατηρήθηκε ανάκαμψη σε όλους τους τομείς της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένου του τομέα του τουρισμού. Επίσης, επισημαίνεται ότι έχει επιτευχθεί πρόοδος όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του τραπεζικού τομέα, σημειώνοντας, ωστόσο, ότι η εφαρμογή εξαρτάται από την πολιτική βούληση για την αντιμετώπιση των οφειλετών, η οποία θα μπορούσε να μειωθεί κατά την περίοδο πριν από τις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου. Αναφέρεται ότι οι καταθέσεις σε γενικές γραμμές έχουν σταθεροποιηθεί από την περίοδο άρσης των ελέγχων στη διακίνηση κεφαλαίων, τον Απρίλιο του 2015.

Αναφορικά με τα δημοσιονομικά, ο οίκος σημειώνει ότι το έλλειμμα της γενικής Κυβέρνησης ανήλθε το 2015 στο 0,5% του ΑΕΠ (έναντι 1% που ανέμενε ο οίκος), ενώ αναμένει δημοσιονομικό πλεόνασμα της τάξης του 0,2% και 1% του ΑΕΠ για το 2016 και το 2017, αντίστοιχα. Το δημόσιο χρέος, σύμφωνα με το διεθνή οίκο, διαμορφώθηκε ελαφρώς κάτω από το 109% του ΑΕΠ το 2015, και αναμένεται να μειωθεί σε περίπου 100% μέχρι το 2017. Η επόμενη αναθεώρηση της αξιολόγησης της Κύπρου είναι προγραμματισμένη για τις 22 Απριλίου.

²² <https://www.fitchratings.com/site/fitch-home/pressrelease?id=1000963>